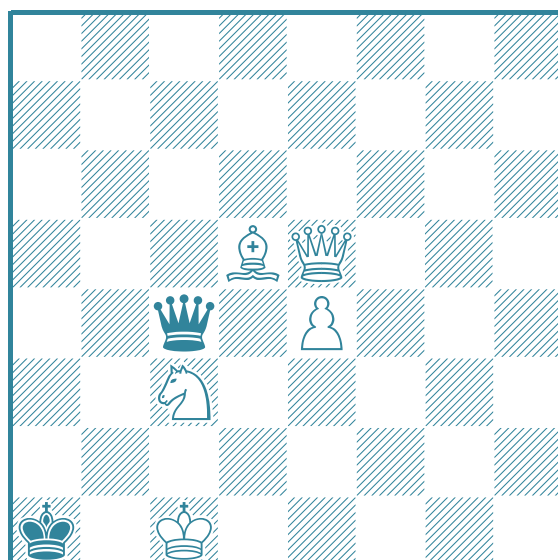

Stanislav Vokál

Veľká šachovnica

Biely začne a dá čiernemu mat
najneskôr v 4. ťahu
(úloha č.28 v knihe)

Drienovec 2018

Obsah

Zoznam obrázkov	3
Od autora	4
Použité skratky	6
1. Dvojťažky na úvodné rozcvičenie	7
2. Úlohy s malým počtom kameňov	13
2.1. Minimálky	13
2.2. Miniaturky	14
2.3. Mereditky	16
2.3.1 Trojťahové mereditky	16
2.3.2 Štvorťahové mereditky	17
2.3.3 Päť- až sedemťahové mereditky	19
2.3.4 Viac ako osemťahové mereditky	21
3. Úlohy s veľkým počtom kameňov	24
3.1. Batéria v šachovej skladbe	24
3.1.1 Trojťažky s batériovou hrou	24
3.1.2 Mnohoťažky s batériovou hrou	32
3.2. Stratégia v šachovej skladbe	36
3.2.1 Trojťažky	36
3.2.2 Štvorťažky	39
3.2.3 Päť- a viacťažky	41
3.3. Logika v šachovej skladbe	44
3.3.1 Trojťažky	44
3.3.2 Štvorťažky	45
3.3.3 Päťťažky	48
3.3.4 Šesťťažky	50
3.3.5 Sedem- a viacťažky	53
4. Úlohy s inými podmienkami a kameňmi	55
4.1. Samomaty	55
4.1.1 Dvojťahové samomaty	55
4.1.2 Trojťahové samomaty	59
4.1.3 Štvorťahové samomaty	64
4.1.4 Päť- až sedemťahové samomaty	67
4.1.5 Osem- a viacťahové samomaty	70
4.2. Pomocné maty	72
4.3. Exošach	74
5. Retrográdna analýza	78
5.1. Priame matové úlohy s retromotívmi	79
5.1.1 Dvojťažky	79
5.1.2 Trojťažky	91
5.1.3 Štvorťažky	97
5.1.4 Päť- a viacťažky	101
5.2. Iné retrográdne úlohy	102
5.2.1 Samomaty	102
5.2.2 Pomocné maty	105
5.2.3 Úlohy s inými podmienkami a kameňmi	107
5.2.4 Úlohy s inými retrográdnymi výzvami	111
6. Bonus pre vytrvalcov	119
7. Štatistické a iné prehľady	120

7.1. Tabuľky	120
Tabuľka č. 1: Prehľad počtu ortodoxných šachových skladieb autora	120
Tabuľka č. 2: Prehľad vyznamenaných ortodoxných šachových skladieb autora	121
Tabuľka č. 3: Prehľad druhov vyznamenaní (ceny, čestné uznania a pochvalné zmienky) ortodoxných šachových skladieb autora	122
Tabuľka č. 4: Prehľad počtu úloh a vyznamenaní (ceny, čestné uznania a pochvalné zmienky) neortodoxných šachových skladieb autora	123
Tabuľka č. 5: Prehľad počtu retrográdnych šachových skladieb autora	123
Tabuľka č. 6: Prehľad vyznamenaní retrográdnych šachových skladieb autora	124
Tabuľka č. 7: Prehľad vyznamenaní (ceny, čestné uznania a pochvalné zmienky) šachových skladieb autora z oblasti retrográdnej analýzy uverejnených v troch rôznych obdobiach od roku 1995 až po rok 2017	124
Tabuľka č. 8: Prehľad počtu úloh a vyznamenaní šachových skladieb autora za celé obdobie jeho práce v oblasti kompozičného šachu od roku 1965 až po rok 2017	125
Tabuľka č.9: Prehľad mojich umiestnení na Majstrovstvách Slovenska v riešení šachových skladieb v rokoch 1995-2017	125
7.2. Úlohy uverejnené v sekundárnych súťažiach	126
Úlohy v albumoch FIDE	126
Úlohy v VII. prebore ČSSR v kompozičnom šachu 1966-1968	126
Úlohy v Prebore Slovenska v kompozičnom šachu 1964-1969	126
Úlohy v VI. albume českých a slovenských šachových skladieb 1985-1987	127
Úlohy v Slovenskom výbere 1993-1998	127
Úlohy v Slovenskom výbere II. 1999-2004	128
Úlohy v RIPHEY 2007 (Oscar of Chess Composition)	129
7.3. Moje výsledky na Majstrovstvách sveta jednotlivcov FIDE	129
WCCI 2004-2006	129
WCCI 2007-2009	129
WCCI 2010-2012	129
WCCI 2013-2015	130
7.4. Úlohy ocenené v iných súťažiach FIDE	130
7.5. Zoznam spoluautorov	131
7.6. Moje skladby v otvorených súťažiach	131
7.7. Moje ocenené skladby v anonymných súťažiach	133
Vecný register	135
Použitá a odporúčaná literatúra	142

Zoznam obrázkov

str.4, fotka, Stanislav Vokál, 2015 (fotografoval I. Jarolín)
 str.6, Marianka, august 2017, Festival kompozičného šachu
 str.12, Košice, 29.3.2009, MM SR v riešení šachových skladieb
 str.23, Košice, 27.1.2015, Medzinárodná riešiteľská súťaž
 str.54, Marianka, 24.8.2017, Festival kompozičného šachu
 str.77, Moskva, 8.7.2006, Pohár Uraľského problemistu
 str.118, z rôznych riešiteľských súťaží na Slovensku + ISC 2011 v Košiciach
 str.119, Košice, 5.5.2005, Krúžok kompozičného šachu
 str.125, Tver, 26.6.2004, Majstrovstvá Ruska v riešení šachových skladieb
 str.134, Tver, 26.6.2004, S. Vokál na „bojovom“ poste na Majstrovstvách RF
 str.141, Košice, 2013 a 2014, Medzinárodná riešiteľská súťaž

Od autora

Patrím do skupiny slovenských šachových skladateľov, ktorí urobili svoje prvé kroky v riešení a skladaní šachových úloh v denníkoch Smena a Východoslovenské noviny. Doba sa však zmenila. Dnes už tie denníky neexistujú a šachové okienko nájdete iba v Pravde a Sme.

Narodil som sa 4.11.1950 v Prešove. Žil som tiež v Gelnici, Krompachoch, Košiciach a od roku 2011 bývam v Drienovci pri Moldave nad Bodvou.

Šach ma naučil hrať otec ešte v detskom veku. So šachovou skladbou som sa zoznámil ako žiak základnej školy v roku 1963 prostredníctvom šachových okienok vo vtedajších slovenských novinách. Najprv som len riešil tam uverejnené šachové problémy,

čoskoro som však uverejnil aj svoju prvú šachovú skladbu (**1**).

Veľkú pomoc v mojom skladateľskom raste znamenali jednak možnosti pravidelne sa zúčastňovať na školeniach kompozičných šachistov - organizovaných slovenským a nezávisle aj československým šachovým zväzom - a tiež cenné metodické rady vtedajšieho vedúceho šachovej rubriky v denníku Smena (a neskôr v Pravde) pána docenta Ing. B. Formánka, CSc. Jeho kniha „353 šachových problémov“ ma veľa naučila v prvom období mojej tvorby šachových úloh a aj dnes je po ruke v mojej kompozičnej knižnici.

V prvom období svojej skladateľskej činnosti (asi do roku 1995) som sa okrem skladania dvojťažiek (**1-11**) zamerlal najmä na tvorbu trojťažových (**34-35, 67-79, 119-125 a 152-154**) a mnohoťažových (**22-25, 27-28, 38-40, 47-48, 53, 64, 66, 100-101, 106, 110, 112, 130-132, 140-141, 148-149, 151, 158-159, 171-176 a 182-185**) úloh súbežne so skladaním samomatov (**216-226, 237-242, 249-252, 258, 260, 264-265 a 272-273**), pomocných matov (**275-276**) a problémov z oblasti exošachu (**283-290**). Dosiahol som pri tom aj cenné vyznamenania v medzinárodných kompozičných súťažiach.

Neskôr po roku 1995 som sa intenzívne venoval skladaniu tzv. retrográdnych šachových úloh s dôrazom na analýzu vzniku pozície šachovej úlohy a možnosti jednej zo strán urobiť rošádu, alebo zobrať súperovho pešiaka ťahom „en passant“ (**300-441**). Popri tom som pokračoval naďalej aj v skladaní ortodoxných šachových úloh, dvojťažiek (**12-21**), trojťažiek (**26, 36-37, 80-99, 126-129 a 155-157**), štvorťažiek (**29-30, 41-46, 102-105, 133-138 a 160-170**), päť- a viacťažových úloh (**31-33, 49-52, 54-63, 65, 107-109, 111, 113-118, 133-139, 142-147, 150, 160-170, 177-181, 186-196**), spolu s tvorbou samomatov (**197-215, 227-236, 243-248, 253-257, 259, 261-263, 266-271, 274 a 442**), pomocných matov (**277-282**) a iných skladieb z oblasti exošachu (**291-299**). Jeden „zabudnutý“ samomat **442** je uverejnený až v kapitole 6.

V oblasti kompozičného šachu som dosiaľ uverejnil vyše 450 úloh, z ktorých časť sa neskôr ukázala ako technicky nekorektná. Zo 442 skladieb predstavených v knihe pred Vami je 21 dvojťažiek, 55 trojťažiek, 120 mnohoťažiek, 8 pomocných matov, 79 samomatov a 142 retrográdnych skladieb.

V skladateľských súťažiach som získal celkovo 188 vyznamenaní, z toho 38 cien (11 prvých, 12 druhých, 10 tretích a 5 iných cien), 68 čestných uznaní a 82 pochvalných zmienok. Medzi moje najväčšie úspechy patrí titul majstra Československa v mnohoťažkách v rokoch 1966-1968 a víťazstvo v tom istom oddelení na majstrovstvách Slovenska v rokoch 1964-1969. Konkrétne, v 7. prebore ČSSR v kompozičnom šachu 1966-1968 sa šesť mojich mnohoťažiek umiestnilo postupne na 1., 6., 7., 9., 12. a 14. mieste. Do Slovenských výberov bolo v období 1993-2004 vybraných 40 mojich skladieb. V Slovenskom výbere 1993-1998 som obsadil 1. miesto v oddelení mnohoťažiek s najväčším počtom 8 vybraných skladieb. V nasledujúcom Slovenskom výbere II. 1999-2004 som obsadil zase 2. miesto v oddelení samomatov s

celkovým počtom 10 vybraných skladieb. V prestížnych Albumoch FIDE som do roku 2015 dosiahol 4,5 bodu za 5 skladieb (**78, 93, 104, 110 a 112**), jedna z nich bola zložená v spoluautorstve. Niekoľko rokov som bol redaktorom časti trojťažiek, mnohoťažiek a samomatov časopisu Pat a mat. K mojim najobľúbenejším námetom patria jazdcové batériové manévry. Bol som rozhodcom vo viacerých skladateľských súťažiach na Slovensku a v Česku. Súbežne som sa venoval aj riešeniu šachových problémov. Zúčastnil som sa na viacerých preboroch Slovenska a Ruskej federácie v riešení šachových skladieb (Tab.9.).

V rokoch 1969-1974 som študoval na Prírodovedeckej fakulte (PF) Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach (UPJŠ) odbor Jadrová fyzika. Odvtedy na PF UPJŠ aj pracujem, v súčasnosti ako profesor a garant odboru jadrovej a subjadrovej fyziky.

Počas svojho vysokoškolského štúdia som sa kompozičnému šachu málo venoval. Bol som aktívnejší v praktickom šachu. Hneď v roku 1969 som ako prvák na UPJŠ hral najprv za TJ VSS Košice, v roku 1972 som založil šachový oddiel TJ Slávia Univerzita Košice, ktorý na začiatku mal iba 15 členov, všetko študentov UPJŠ v Košiciach. Dnes je to jeden z najlepších slovenských šachových klubov. Na báze TJ Slávia UPJŠ funguje dodnes krúžok kompozičného šachu. V súčasnosti hrám za šachový oddiel v Moldave nad Bodvou 2. slovenskú ligu. Od roku 2015 vediem pravidelne každý týždeň počas zimného a letného semestra tri rôzne stretnutia študentov UPJŠ, ktoré sú organizované Ústavom telesnej výchovy a športu, jedno z nich je pritom zamerané práve na kompozičný šach.

Široké spektrum mojej šachovej činnosti zahŕňa praktický, riešiteľský a skladateľský šach. Predsa len najbližší mi je kompozičný šach a skladanie šachových úloh. Za celé obdobie svojej skladateľskej činnosti som vytvoril a opublikoval šachové skladby prakticky vo všetkých žánroch šachovej kompozície s výnimkou šachových štúdií. Najviac úloh patrí medzi tzv. ortodoxné skladby, zložil som však aj úlohy z oblasti exošachu a retrográdneho šachu. Moje úlohy väčšinou súťažili v otvorených kompozičných turnajoch, boli uverejnené v šachových rubrikách novín a v odborných šachových časopisoch (kap. 7.6.). Viaceré skladby získali ocenenia v medzinárodných anonymných turnajoch originálov (kap. 7.7.).

Vážení čitatelia, táto kniha nech pred Tebou odkryje krásu a tajomstvá šachovej skladby. Šachové úlohy sú predstavené na diagramoch s rôznymi zadaniami uvedenými vždy pod diagramom (prípadne dopĺňujúco vysvetlené v texte pri riešení úlohy). Nad diagramom je uvedené, kde bola skladba uverejnená, číslo a dátum (v prípade novín), mesiac a rok (pri časopisoch), alebo iný údaj a prípadne aj ako bola ocenená. Bieli pešiaci ťahajú na diagrame zdola nahor. Skladby sú prezentované postupne od najkratších priamych matových úloh (kap. 1-3) až po exoúlohy (kap. 4.) a problémy z oblasti retrográdnej analýzy (kap. 5.). Riešenie väčšiny úloh je predstavené s komentárom, pri ktorom som okrem svojich poznámok v pracovných zošitoch využil aj originálne podklady uverejnené pri publikovaní skladby a jej riešenia, alebo posudok rozhodcu turnaja. Často som čerpal nápady aj z literatúry uvedenej na konci knihy.

Pre lepšiu orientáciu čitateľa je kniha doplnená vecným registrom - obsahujúcim pojmy z oblasti kompozičného šachu, použité v danej knihe - a takisto rôznymi štatistickými tabuľkami a inými prehľadmi (kap. 7.). Na konci knihy je stručný zoznam použitej a odporúčanej literatúry z oblasti kompozičného šachu.

Táto kniha môže byť použitá aj pri výučbe základov kompozičného šachu. Prvé kroky v tomto smere som už urobil na šachových cvičeniach venovaných práve šachovej skladbe na UPJŠ v Košiciach. Vybrané úlohy z tejto knihy boli počas jej prípravy v posledných dvoch rokoch predstavené študentom na šachových stretnutiach a spoločne aj analyzované.

Veľká vďaka patrí mojej rodine a osobitne manželke Alžbete za pochopenie a podporu mojich aktivít v praktickom a kompozičnom šachu.

Na záver sa chcem poďakovať Ing. Ivanovi Jarolínovi za technickú pomoc a rady pri príprave textu a diagramov, doc. Ing. Bedrichovi Formánkovi, CSc. za pripomienky ku knihe a Mgr. Karolovi Mlynkovi za podrobnú korektúru textu (najmä jazykovej stránky) a recenziu knihy.

Použité skratky a označenia

(5+6) (počet bielych a čiernych kameňov)

+ (šach), **#** (mat), **opr.** (oprava), **zvl.** (zvlášťne), **špec.** (špeciálne)

~ (ľubovoľný ťah kameňa), **♙b1~#** (ľubovoľný ťah strelca z poľa b1, po ktorom nasleduje mat)

-1 & #2 (biely vráti posledný ťah a dá mat 2. ťahom), **& X. Y** (spoluautor skladby)

C 29.7.2006 (zasielacia lehota do skladateľského turnaja)

JT (jubilejný turnaj), **MT** (memoriálny turnaj), **TT** (tematický turnaj)

p.zmienka, **p.z.** (pochvalná zmienka), **č.uznanie**, **č.u.** (čestné uznanie), **c.** (cena)

ú.č. (úloha s číslom v nejakom zborníku alebo v nejakej knihe)

e.a. (ex aequo, označenie udelenia rovnakých vyznamenaní dvom alebo viacerým úlohám v rámci jedného oddelenia skladateľskej súťaže)

♔, ♚, ♖, ♗, ♘, ♙ (grafické označenie bielych kameňov na diagramoch a v texte – kráľ, dáma, veža, strelce, jazdec a pešiak)

♜, ♝, ♞, ♟, ♠, ♡ (to isté v prípade čiernych kameňov)

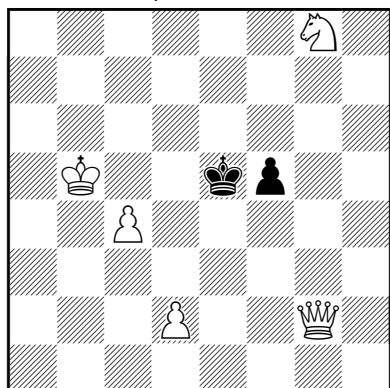
Stretnutie šachových skladateľov v Marianke 25.8.2017 na Festivale kompozičného šachu.
Stoja zľava: Gvozdják, Caillaud, Červenka, Vokál, Salai s manželkou, Formánek, Kolčák,
Brabec, Packa, Labai. Dolný rad zľava: Lörinc, Širáň, Hlinka, Golha (Foto: Jarolín)

1. Dvojťažky na úvodné rozcvičenie

V úvodnej rozcvičke prejdeme postupne 21 dvojťažiek. Dvojťažovú šachovú skladbu výstižne charakterizuje B. Formánek vo svojej knižke Šach do vrecka, kde píše: „Dvojťažka je krátka šachová báseň s rýmujúcimi sa kombináciami, ktoré treba vedieť čítať niekedy aj medzi riadkami.“

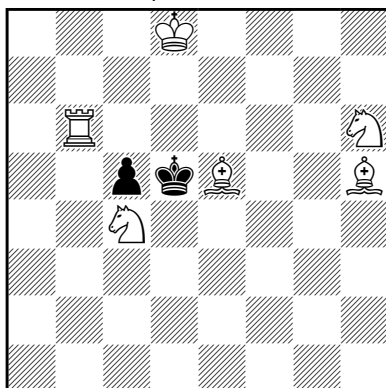
Ako **moja prvá šachová skladba** bola uverejnená **1** v denníku Smena v roku 1965. V zdanlivých hrách (tj. pripravených hrách, ktoré sa v ďalších fázach nevyskytujú) po 1...♔e6, ♔d4 nasleduje 2.♚d5#. V riešení po 1.♚g5! čiernemu síce nič nehrozí (tzv. tempo), na každý jeho ťah však nasleduje mat. Konkrétne: 1...♔e6 (♔d6) 2.♚e7#, 1...♔d4 (♔e4) 2.♚e3#. Ako vidíme, maty po ťahoch 1...♔e6, ♔d4 sú teraz iné ako v zdanlivých hrách. V skladbe je predstavená jednoduchá zámena dvoch matov na ťahy čierneho kráľa na polia e6 a d4. Tu je potrebné isté vysvetlenie. V skutočnosti sa niekoľko dní pred uverejnením **1** objavila iná moja dvojťažka **2** vo Východoslovenských novinách s elegantným riešením dávajúcim dve voľné polia čiernemu kráľovi po úvodníku 1.♚b3! tempo. V hrách po 1...♔:c4 (♔e6) 2.♙f7# a 1...♔c6 (♔e4) 2.♙f3# je realizovaná geometrická téma hviezdice, spočívajúca v štyroch ťahoch čierneho kráľa na všetky štyri susedné polia po diagonálach. Túto skladbu nepokladám napriek skoršiemu uverejneniu za svoju prvotinu, lebo bola zložená neskôr ako **1**. Akurát vtedajší redaktor rubriky vo Východoslovenských novinách ju zrazu aj uverejnil. Skladba **1** bola do konečnej podoby sformovaná s pomocou vedúceho šachového okienka v Smene B. Formánka. Vďaka vtedajšej zdĺhavej poštovej korešpondencii k jej uverejneniu došlo neskôr. V **3** je spracovaná téma poloobrán, tzv. Fleckova téma. Po úvodníku 1.♚e3! biely hrozí dať mat až tromi rôznymi spôsobmi: 2.♚e5#, ♚f4#, ♚g5#. Každá z hrozieb vyjde osobitne po ťahoch čierneho 1...♔f6, ♙f7, ♙:g6; konkrétne: 1...♔f6 2.♚e5#, 1...♙f7 2.♚f4#, 1...♙:g6 2.♚g5#.

Smena, autorova prvotina
375, 12.6.1965

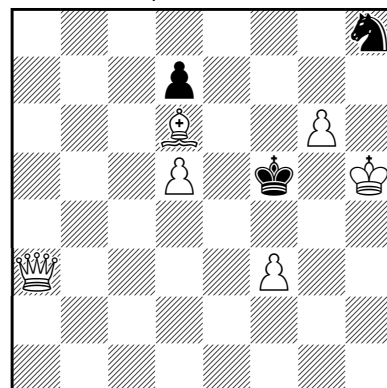
1 #2 (5+2)

Východoslovenské noviny
12, 5.6.1965

2 #2 (6+2)

Smena
385, 21.8.1965

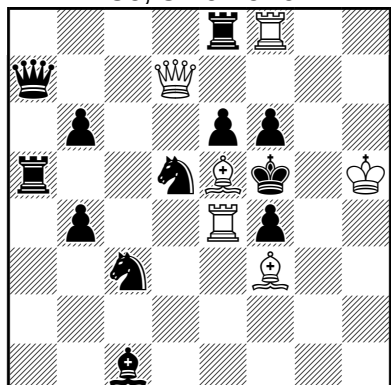

3 #2 (6+3)

V **4** sa ako riešenie ponúka odskok ♙ z poľa e5 s hrozbou matu ♚ na e5. Neúspešné sú však pokusy 1.♙d4?, 1.♙c7? a 1.♙b8? pre vyvrátenie 1...♚c7! Úspešný je iba odchod ♙ na d6, kde zároveň preruší možnú obranu ♚ na c7. Riešenie: 1.♙d6! hrozí 2.♚e5#, 1...♙e3 2.♚:f4#, 1...♙c7 2.♚h7#, 1...♙e7 2.♚:e6#. V hrách po odskoku ♙d5 je obranným motívom krytie matového poľa e5 a škodlivými motívami sú odclonenia čiernych figúr (♙, ♚ a ♚) od polí f4, h7 a e6. V dopĺňujúcich hrách sú predvedené škodlivé motívy blokovania poľa e4 po 1...♙:e4 2.♙g4# a zrušenie krytia poľa e6 po 1...♚:f8 2.♚:e6#. Recipročný vzťah medzi pokusmi a vyvráteniami na jednej strane a skutočnými variantmi na druhej strane je obsahom **5**. Pokusy **A** a **B** nevychádzajú pre obrany **a** a **b**, po ktorých však v riešení nasledujú maty **B** a **A** v obrátenom poradí. Pokusy: 1.♙d2? **A** hrozí 2.♚c1#, 1...♚g3! **a**, 1.♙e3? **B** hrozí 2.♚c1#.

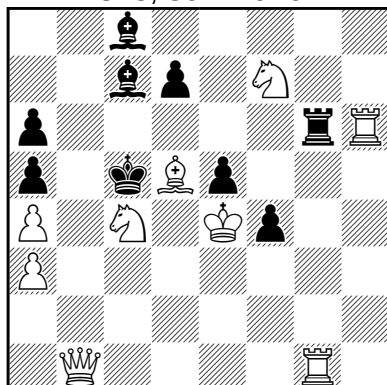
1... ♖g2!b. Riešenie: 1. ♖c2! hrozí 2. ♖f2#, 1... ♖g3a 2. ♘e3B#, 1... ♖g2b 2. ♘d2A#. To je téma Banného, schematicky zapísaná nasledovne: 1.A? hrozí 2.#, 1...a!, 1.B? hrozí 2.#, 1...b!, riešenie 1.! hrozí 2.#, 1...a 2.B#, 1...b 2.A#. Neúspešné sú pokusy 1. ♘b7? a 1. ♖hf4? v 6: 1. ♘b7? hrozí 2. ♘d7#A, 1... ♖:d5!a, 1. ♖hf4? hrozí 2. ♖e6#B, 1... ♘:d5!b. Riešením je iba: 1. ♘b4! s hrozbou 2. ♘d6#, 1... ♖:d5a 2. ♖e6B#, 1... ♘:d5b 2. ♘d7A#. Vyvrátenia hrozieb a a b v pokusových fázach umožňujú v riešení hrozbové maty A a B, ale v recipročnom poradí, tzv. Hanneliusova téma. Schematicky: 1.? hrozí 2.A#, 1...a!, 1.? hrozí 2.B#, 1...b!, riešenie 1.! hrozí 2.#, 1...a 2.B#, 1...b 2.A#.

Východoslovenské noviny
36, 3.10.1970

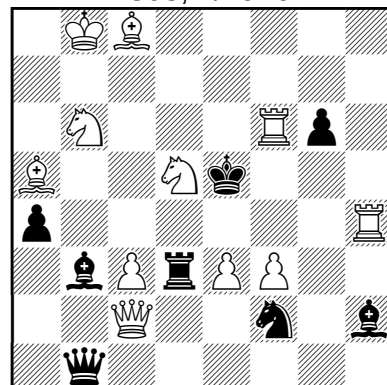
4 #2 (6+12)

Pravda
813, 30.4.1976

5 #2 (9+9)

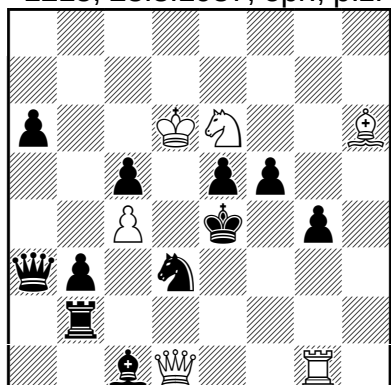
Československý šach
4808, 7/1976

6 #2 (11+8)

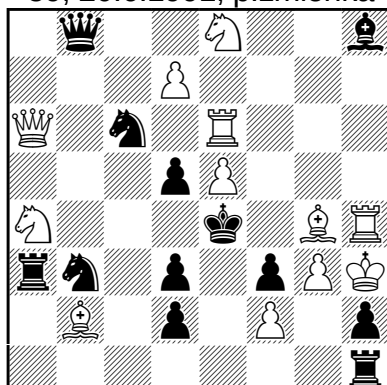
Nie zložitá, ale sympatická kombinácia predĺženej obrany ♘d3 s témou Grimshaw na d2 je predvedená v 7. Po úvodníku 1. ♖g3! hrozí 2. ♖:d3#. Ľubovoľný odskok ♘ z d3 je obranou proti hrozbe. Čierny sa pritom poškodí tým, že odcloní ♖ a umožní jej matovať na d5: 1... ♘d3~ 2. ♖d5#. Po rafinovaných odskokoch ♘ na b4 a f4 je pole d5 už kryté. Čierny sa však poškodil začlenením svojej ♖ a ♘, nasledujú iné maty: 1... ♘b4 2. ♘:c5#, 1... ♘f4 2. ♘g5#. To je tzv. predĺžená obrana. Po obranách na d2 sa ♖ odcloní a nemôže už dať mat na d3. Súčasne však dôjde ku vzájomnému prerušeniu pôsobnosti čiernych figúr (♘ a ♖) na d2, za ktorými nasledujú maty ťažkými bielymi figúrami: 1... ♖d2 2. ♖e3#, 1... ♘d2 2. ♖h1#.

Východoslovenské noviny
1215, 28.8.1987, opr., p.z.

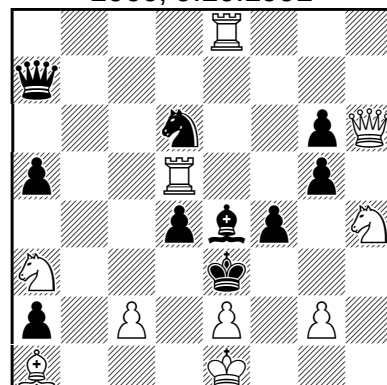
7 #2 (6+11)

Slovenský denník
59, 20.6.1991, p.zmienka

8 #2 (12+12)

Práca
1060, 9.10.1991

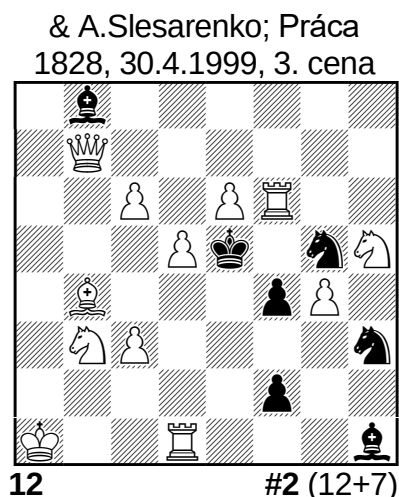
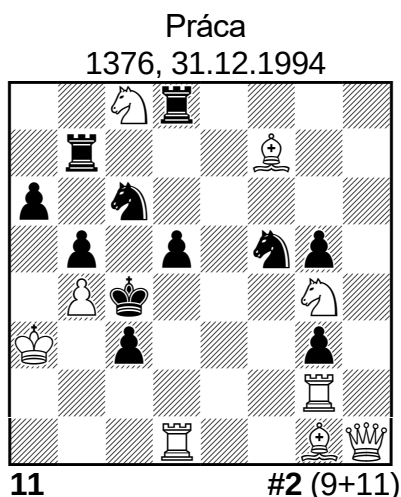
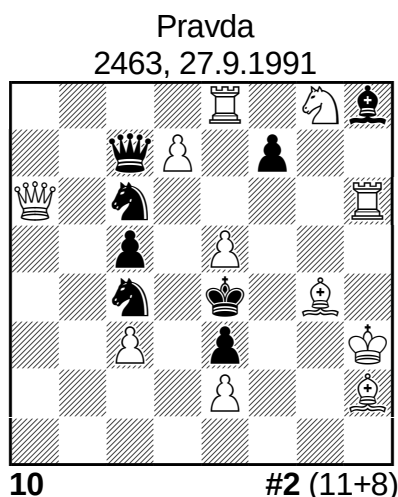

9 #2 (10+10)

Úloha 8 je opäť klasického žánru. Po úvodníku 1. ♖e7! (hrozí 2. ♘e6#) je na poli e5 trojnásobne spracovaná Šifmanova obrana a na poli d4 tiež trojnásobne Barulinova obrana. V prvej trojici variantov, 1... ♘:e5 2. ♘f6#, 1... ♖:e5 2. ♘d6#, 1... ♘:e5 2. ♖g6# je predvedená tzv. Šifmanova

obrana, pri ktorej biely hrozí odťažným matom (v našom prípade je to ťah 2. ♖e6#). Čierny sa bráni priviazaním vlastného kameňa na e5, ktorý by sa v hrozbe odviazal. V ďalšej sade variantov, 1...d4 2. ♙:c6#, 1...♞cd4 2. ♜c3#, 1...♞bd4 2. ♜c5#, je spracovaná tzv. Barulinova obrana. Je to líniová kombinácia v dvojťažke, pri ktorej po úvodníku na kráľovské pole e5 pôsobia dve biele figúry (♞e7 a ♖b2). Hrozbou (2.Se6#) biely prerušuje pôsobnosť jednej z nich (♞e7). Čierny prerušením pôsobnosti druhej (♖b2) hrozbu znemožní. Posledná skladba vyvolala veľkú odozvu riešiteľov, uvediem preto ich komentáre uverejnené pri riešení úlohy v Slovenskom denníku: „Klasika s dvoma dvojicami antiduálových variantov vzájomne vytvárajúcimi harmonický celok. Nie úloha, ale skladba! Elegantné spracovanie klasického žánru. Až keď som pochopil, na čo sú ♞d2 a ♞d7, bol úvodník objavený. Sympatická skladba. Vynikajúci úvodník so zaujímavým spojením dvoch tém. Dve témy v dobrom klasickom spracovaní s jednoduchším úvodníkom a v schematickom podaní. A pak pánové, že ta klasika není řešitelsky zajímavější než ta propagovaná moderna! Šachové kúzlo! Skladba so šarmom! Obsažná dvojťažka s jemným úvodníkom. Konštrukčne vynikajúca strategická dvojťažka.“

V tematických pokusoch pešiakmi v 9 hrozia maty bielymi jazdcami na ich pôvodných poliach c2 a g2: 1.c4? ♞:e8!, 1.c3? ♙:e7!, 1.g4? g:h4! Riešením je iba: **1.g3!** s hrozbou 2. ♜g2#, 1...♞:e8 2. ♜c4#, 1...♙:e7 2. ♖:d4#, 1...g:h4 2. ♙:f4#, (1...f3 2. ♙:g5#). Klasická kombinačná téma.

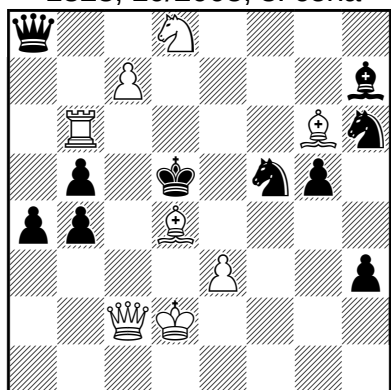
Štvornásobné spracovanie Šifmanovej obrany je predvedené v 10. Po 1. ♞h4! biely hrozí odťažným matom 2. ♖e6#. Čierny sa bráni priviazaním vlastného kameňa, ktorý by sa v hrozbe odviazal: 1... ♖:e5 2. ♜f6#, 1... ♙:e5 2. ♙:c6#, 1... ♞b6:e5 2. ♙:c4#, 1... ♞4:e5 2. ♙:d3#, (1... ♙d5, f5 2. ♖f3#). V úlohe 11 je spracovaná téma pokusov bieleho strelca. Kam odísť so ♖ z g1, aby ♙ mohla matovať na f1? Nejde: 1. ♖f2? c2!, 1. ♖e3? ♞fd4!, 1. ♖d4? ♞e8!, 1. ♖c5? ♞:b4!, 1. ♖b6? ♞e7!, 1. ♖h2? ♞:b4! Riešením je iba najdlhší ťah bieleho strelca: **1. ♖a7!** hrozí 2. ♙f1#, 1...c2 2. ♞:c2#, 1...♞fd4 (♞e3) 2. ♜e3#, 1...♞:b4, ♞cd4, ♞e5 2. ♜e5#, 1...♞e8 2. ♖:d5#, 1...♞e7 2. ♜b6#.

V rusko-slovenskej dvojťažke 12 (tiež v **Slovenskom výbere II.**, str.30, ú.č.A65) si všimnime okrem zdanlivých hier 1... ♖e4 a 1... ♞e4 aj hrozbu tematickej zvodnosti a riešenia, ktoré má antiduálové rozlíšenie. Zdanlivé hry: 1... ♖e4 a, ♞e4 b 2. ♙:b8# A, ♞f5# B, Zvodnosť: 1. ♜c5? hrozí 2. ♙:b8# A, nie však 2. ♞f5# B?, 1... ♖d6 2. ♞f5# B, 1... ♞e4 b 2. ♜d7#, 1... ♙d6 2. ♜d7#, ale 1... ♞f7! Riešenie: **1. ♜d2!** hrozí 2. ♞f5# B, nie však 2. ♙:b8# A?, 1... ♖:d5 2. ♙:b8# A, 1... ♖e4 a 2. ♜c4#, 1... ♙:d5 2. ♙b5#. „Mechanizmus uvoľňovania matovej siete okolo čierneho kráľa prerušovaním bielych dráhových kameňov bol pre tento typ zámeny použitý už veľakrát, tu je však harmonicky spojený so škodlivým motívom blokovania vo

všetkých variantoch. Pritom sa vhodne kombinuje blokovanie voľného poľa s blokovaním poľa napadnutého bielym v prvom ťahu. Na ťah kráľa v základnom postavení nie je pripravený mat, ale v ďalších fázach už áno, naviac s jeho zámenou. Kombinácia novostrategických tém – recipročnej zámeny funkcie úvodníka a variantového matu po rôznej obrane (pseudo-le Grand), Hanneliusovej témy vo forme obrán a trojfázovej kombinovanej zámeny hier.“ (rozhodca).

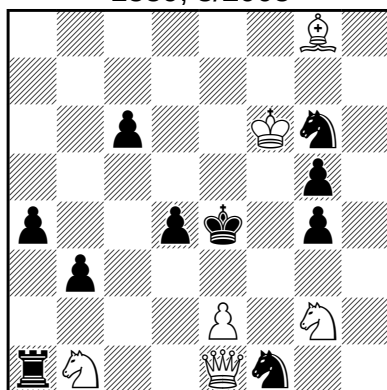
Komplex hrozbových tém (Dombrovskis, LeGrand a Barnes) je predvedený v úlohe **13**. Zvodnosti: 1. ♔d3? hrozí 2.e4# **A**, ♕c5# **B**, ale 1... ♜d4! (a, b), 1. ♞e6? hrozí 2.e4# **A**, ale 1... ♜d6!, 1... ♜d4 **b** 2. ♕c5# **B**, 1... ♕c6 2. ♕c6#, riešenie: 1. ♖e6! s hrozbou 2. ♕c5# **B**, 1... ♜d4 **a** 2.e4# **A**, 1... ♕d8, ♕c6 2. ♕c6#. Originálna Dombrovskisova téma je tu založená na dvoch hrozbách v riešení aj dvoch zvodnostiach. Schematicky: 1.? hrozí 2.A#, B#, 1...a b!, kde v našom prípade je vyvrátením 1...J:d4 (a, b). 1.? hrozí 2.A#, 1...b 2.B#, 1.! hrozí 2.B#, 1...a 2.A#. V riešení a v hre 1.Je6? je zrealizovaná téma LeGrand: 1.? hrozí 2.A#, 1...a 2.B#, 1.! hrozí 2.B#, 1...a 2.A#. Navyše v skladbe nájdeme aj Barnesovu tému: 1.? hrozí 2.A,B#, 1.? hrozí 2.A#, 1.! hrozí 2.B#. V jednej zvodnosti hrozia dva maty (A, B), ktoré v ďalších fázach hrozia oddelene. To všetko bolo technicky úspešne skonštruované vďaka môjmu spoluautorovi Evgenijovi F. z Ruska.

&E.Fomičov; Wola Gulowska
1828, 10/2005, 3. cena

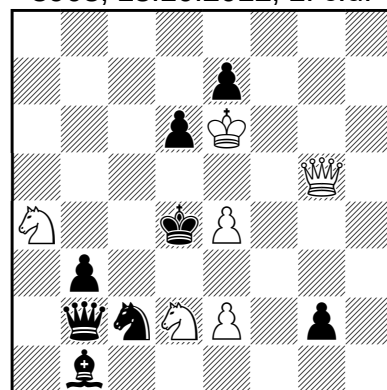
13 #2 (8+10)

Umenie - 64
1559, 3/2005

14 #2 (6+10)

Pravda, 2012-13
3908, 18.10.2012, 1. č.u.

15 #2 (6+8)

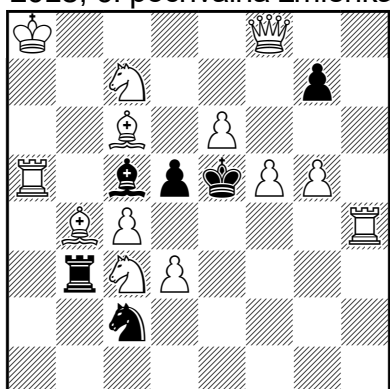
Skladba **14** predvádza zámenu obranných motívov, tému ZOM-22-22, pričom obrannými motívmi sú: **A** = odclonenie bielej dámy a **B** = napadnutie matového poľa. Zvodnosť: 1. ♕g3? hrozí 2. ♕d3#, 1... ♜e3 **A** 2. ♜d2#, 1... ♜e5 **B** 2. ♕e5#, ale 1... ♜f4! Riešením je: 1. ♕a5! hrozí 2. ♕f5#, 1... ♜e3 **B** 2. ♜d2#, 1... ♜e5 **A** 2. ♕e5#, (1...c5 2. ♕a8#, 1...d3 2. ♕b4#, 1... ♜g3 2. ♜d2#, 1... ♜h4 2. ♕e5#, 1... ♜e7 2. ♕e5#). Vzájomná zámena prvého ťahu a hrozby v pokusoch **15** je v riešení doplnená predĺženou obranou ♜c2. Pokusy: 1.e5? **A** hrozí 2. ♕f4# **B**, 1...d:e5 2. ♕e5#, 1... ♜c2~! 1. ♕f4? **B** hrozí 2.e5# **A**, 1... ♜c2~ 2. ♕f2#, 1... ♜e3! Riešenie: 1. ♕g3! hrozí 2. ♕d3#, 1... ♜c2~ 2. ♕f2#, 1... ♜e3 2. ♕g7#, 1... ♕c3 2. ♕c3#.

Výber vytvorenia batérie so vstupnými ťahmi na to isté pole spojený so zámenou matu je realizovaný v **16**. V zdanlivej hre po 1... ♜f8 ide 2. ♖d5#. V pokusoch je to ináč: 1. ♜d5? hrozí 2. ♖e4#, 1... ♜f8!, 1.c:d5? hrozí 2. ♖e4#, 1... ♜f8 2.d6#, ale 1... ♜b4! 1. ♜3:d5? hrozí 2. ♖e4#, 1... ♜f8 2. ♜e7# (jazdec pôvodne z poľa c3), ale 1... ♜d3! Skladbu rieši: 1. ♜7:d5! s hrozbou 2. ♖e4#, 1... ♜f8 2. ♜e7# (jazdec pôvodne z poľa c7). Pokusy aktivizácie veže na g2 spojené so zámenou hry a antiduálovým rozlíšením matov sú predvedené v **17**. Zvodnosť: 1.e3? hrozí 2. ♖c2#, 1... ♜fd5 2. ♜e2#, 1... ♜d3 2. ♖c2#, 1... ♜g2 (♜e2) 2. ♜e2#, ale 1... ♜ed5! Riešením

je iba: 1. ♖g3! hrozí 2. ♖c3#, 1... ♜fd5 2. ♘d6#, 1... ♜ed5 2. ♘d2#, 1... ♜d3 2.e:d3#, 1... ♜:e2 2. ♙:e2#. Pozrime sa podrobnejšie na obsah tejto úlohy. Obrannými motívmi ťahov čierneho 1... ♜fd5 a 1... ♜ed5 je napadnutie matového poľa c3. Škodlivými motívmi týchto ťahov je zase rozviazanie ♘e4, ktorého predtým prekvapujúco priviazal biely v úvodníku po 1. ♖g3. Odviazaný ♘e4 môže dať po týchto obranách čierneho ihneď mat svojím skokom na d6, alebo na d2. V skutočnosti po 1... ♜fd5/1... ♜ed5 ide vždy iba jeden z týchto zdánlivo možných dvoch matov. Každá z týchto dvoch obrán obsahuje totiž tzv. antiduálový motív znemožňujúci duál, ktorý by nastal po odviazaní ♘e4. V prvom prípade, po 1... ♜fd5 ide iba 2. ♘:d6#. Nejde však 2. ♘d2#?, lebo po odskoku ♜ z f4 došlo k odcloneniu ♙h6 k poľu d2. Naopak, po 1... ♜ed5 ide iba 2. ♘d2#. Nejde však aj 2. ♘:d6#?, lebo teraz došlo k odcloneniu ♜f8 k poľu d6. V týchto dvoch tematických hrách je teda spracovaná stará konštrukčná téma zvaná antiduál, pri ktorej sú charakteristicky spojené dva alebo viacej variantov s antiduálovými motívmi.

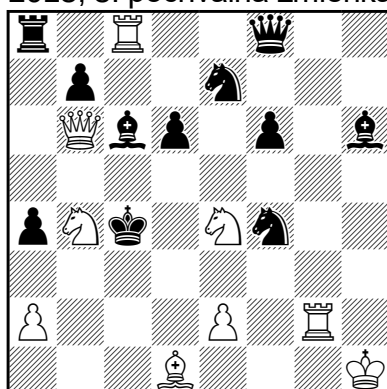
Pointa skladby **18** je v tom, že k cieľu nevedie 1. ♖d1? (s rovnakou hrozbou ako v riešení) pre 1... ♙d3! a jazdec e5 je vo väzbe. Nejde ani 1. ♜e4? s hrozbou 2. ♘d3# pre 1... ♜b4! Riešenie je: **1.0-0-0!** hrozí 2. ♜:d4#, 1... ♙e4 2. ♘:d7#, 1... ♜e4 2. ♘d3#, 1... ♜e6 2. ♘:d7#, 1...d3 2. ♜e3#, 1... ♙d3 2. ♘:d7#.

MT „V.Rudenko“
2015, 6. pochvalná zmienka

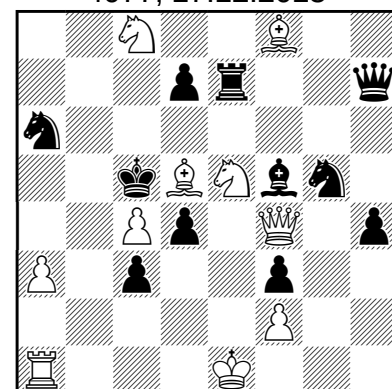
16 #2 (13+6)

JT „Ja.Vladimirov - 80“
2015, 5. pochvalná zmienka

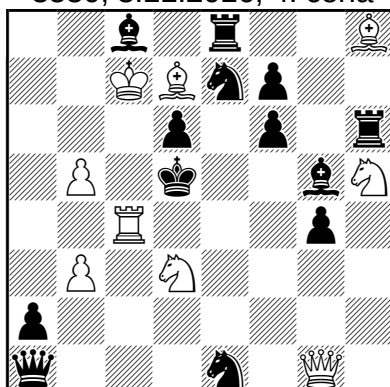
17 #2 (9+11)

Pravda
4077, 17.12.2015

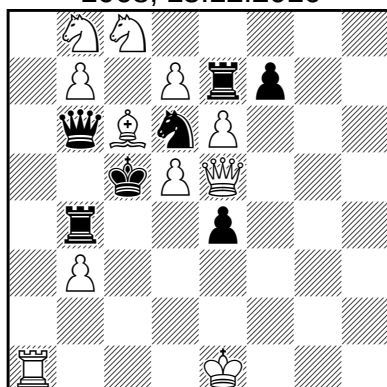
18 #2 (10+11)

Pravda, 2004-05, opr. z 2005
3550, 3.11.2016, 4. cena

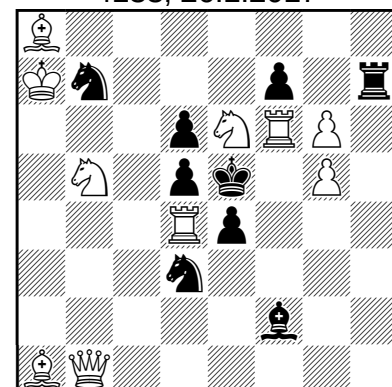
19 #2 (9+13)

PZSzach, 2016
1068, 15.12.2016

20 #2 (11+7)

Pravda
4133, 26.1.2017

21 #2 (10+9)

Dvojťažka **19** je opravou úlohy č.3550, ktorá bola pôvodne uverejnená 3.11.2005 a v turnaji Pravdy 2004-2005 získala IV. cenu. Neskôr K. Mlynka objavil dvojtitú hrozbu vo zvodnosti (2. ♜:f3). Autor skladbu opravil. Dvojťažka je založená na spôsobe obrany čierneho proti

hrozbe. Napríklad vo zvodnosti 1. ♔:g4? (hrozí 2. ♔e4#) sa čierny bráni napadnutím poľa e4 (1...f5), začlonením línie g4-e4 (1...♙f4) a odclonením línie e8-e4 (1...♜c6, ale aj na iných poliach), 1...f5 **A** 2. ♜b4#, 1...♙f4 **B** 2. ♜h:f4#, 1...♜c6 **C** 2. ♙:c6#. Vyvrátením je 1...♜f5! V riešení po **1. ♔b6!** (s hrozbou 2. ♔:d6#) nasleduje: 1...f5 **C** 2. ♜b4#, 1...♙f4 **A** 2. ♜h:f4#, 1...♜c6 **B** 2. ♔:c6#. Čierny sa bráni odclonením línie h6-d6 (1...f5), napadnutím poľa d6 (1...♙f4) a začlonením línie b6-d6 (1...♜c6). Ako teda súvisí zvodnosť so skutočným riešením? V oboch fázach sú tematické hry po 1...f5, ♙f4, ♜c6 a rovnaké maty, ibaže s iným poradím obranných motívov: odclonenie **C** – napadnutie **A** – začlonenie **B**. Teda cyklická zámena obranných motívov či Mlynkova téma.

V **20** nejde: 1.0-0-0? s hrozbou 2. ♔:d6#, pre 1...♚c4+! Riešenie: **1. ♚d1!** hrozí 2. ♔:d6#, 1...♔:c6 2.d:c6#, 1...♚:e6 2.d:e6#, 1...♜f5, ♜~ 2.d6#, 1...♜c4! 2. ♔d4#, 1...♚:d7 2. ♜:d7#, 1...♚:b3 2. ♔d4#, 1...♔c7 2. ♜a6#. Trikrát matuje biela batéria ♔e5-♙d5. V malej zvodnosti 1. ♜c5? v **21** sú dve hrozby 2. ♜d7# a 2. ♚:e4# a po 1...f:g6 ide len 2. ♚:e4#. Vyvrátením je 1...d:c5! Riešením je: **1. ♜f8!** s hrozbou 2. ♜d7#, 1...♙:d4+ 2. ♙:d4#, 1...♜dc5 2. ♚:e4#, 1...♜bc5 2. ♚:d5#. Prekvapujúce odviazanie ♚d4 po ťahoch ♜ na c5 spojené so zámenou jedného matu po 1...f:g6 2. ♜:g6#.

Košice, Medzinárodné majstrovstvá Slovenska v riešení šachových skladieb, 29.3.2009.
Zadný rad zľava – Kolčák ml., Voráček, Pribula, Kolčák st., Svrček, Mihalčo, Klemanič, Kopyl, Brtáň, stredný rad zľava – Królikowski, Zavacký, Peitl, Presalovič, Medveď, Vokál, predný rad zľava – Sabol, Dragoun, Moravčík, Širáň, Predrag (Foto: Holubec)

2. Úlohy s malým počtom kameňov

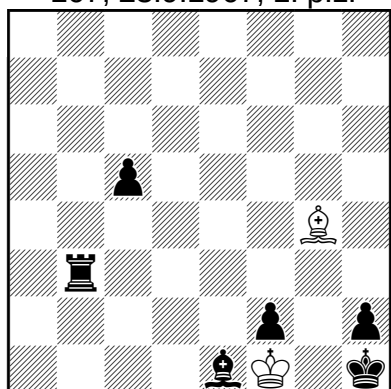
Základný materiálny prvok šachovej hry charakterizovaný určitou pohyblivosťou po šachovnici (kráľ, dáma, veža, strelce, jazdec a pešiak) sa nazýva kameň. Aký je najmenší možný počet kameňov potrebných pre zmatovanie súpera? Odpoveď je jednoduchá: sú k tomu potrebné aspoň dva kamene. Závisí to, samozrejme, od konkrétnej šachovej pozície. Okrem kráľa musí mať aktívna strana ešte jednu figúru alebo pešiaka. Figúrou sa nazýva kameň, ktorého pôsobnosť a chod sú rovnaké (kráľ, dáma, veža, strelce a jazdec). Úloha, v ktorej aktívna strana má iba dva kamene, je tzv. **minimálka**. **Miniaturka** je skladba, v ktorej je najviac sedem kameňov. V **meriditke** je najmenej osem, najviac dvanásť kameňov.

V ďalšom sú v každej kapitole šachové skladby postupne predstavené vždy najprv podľa počtu ťahov (trojtácky, štvortácky, ...) a následne podľa roku uverejnenia úlohy alebo výsledku turnaja.

2.1. Minimálky

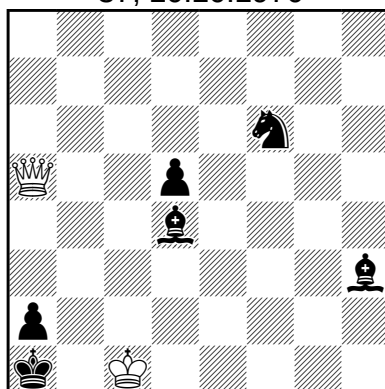
Na úvod predstavím štyri minimálky. Sú to mnohoťažky z prvého obdobia mojej tvorby. Skladba **22** obsadila **12. miesto v 7. prebore ČSSR v rokoch 1966-1968** v oddelení mnohoťažiek. V štvorníkovom spracovaní (**A.** diagram, **B.** ♖b3→h4, ♙g4→f5, **C.** ♖b3→a5, ♙g4→e6, ♜c5→c4, **D.** ♖b3→f6, ♜c5→c4) je tu predvedený starý, ale riešiteľsky zaujímavý námet, súboj bieleho strelca s čiernou vežou. Riešenie: **A.** 1. ♙f5 ♜e3 2. ♙d7 ♜e6 3. ♙:e6 a 4. ♙d5#, 1... ♜b4 2. ♙h3 ♜g4 3. ♙:g4 a 4. ♙f3#, **B.** 1. ♙e6 ♜h5 2. ♙g4 ♜f5 3. ♙:f5 a 4. ♙e4#, 2... ♜h3 3. ♙:h3 a 4. ♙g2#, 1... ♜d4 2. ♙h3 ♜g4 3. ♙:g4 a 4. ♙f3#, **C.** 1. ♙d7 ♜c5 2. ♙g4 ♜f5 3. ♙:f5 a 4. ♙e4#, 1... ♜a6 2. ♙f5 ♜e6 3. ♙:e6 a 4. ♙d5#, **D.** 1. ♙c8 ♜f7 2. ♙e6 ♜d7 3. ♙:d7 a 4. ♙c6#, 2... ♜f5 3. ♙:f5 a 4. ♙e4#, 1... ♜b6 2. ♙f5 ♜e6 3. ♙:e6 a 4. ♙d5#. V posudku rozhodcu turnaja v Pravde je napísané: „Idea súboja strelca s vežou je veľmi stará, autor však našiel zaujímavú možnosť jej renesancie. Prirodzene, viac by sa páčili štvorčatá s premiestňovaním jediného kameňa, to je však zrejme technicky nemožné.“ Rozhodca 7. preboru uviedol: „Rímska téma. Takýto súboj strelca a veže je dobre známy, domnievam sa však, že použitím verzií A a B autor niečo pridal.“ Druhá skladba **23** má logický nádych. Nejde: 1. ♖b4? s hrozbou 2. ♖:d4# pre obranu 1... ♙e3+!, ani 1. ♖e1? s hrozbou 2. ♙c2# pre 1... ♙f5! (nie však 1... ♙b2+?). Riešením je iba: 1. ♖d2! ♙e5 2. ♖e1! ♙f4+ 3. ♙c2+ ♙c1 4. ♖:c1#, 2... ♙b2+ 3. ♙c2+ ♙c1 4. ♖:c1#, 2... ♙f5 3. ♖:e5+ d4 4. ♖:d4# (1... ♙e3 2. ♖:e3).

Pravda, 1. c. pre zač. autora
167, 23.9.1967, 1. p.z.

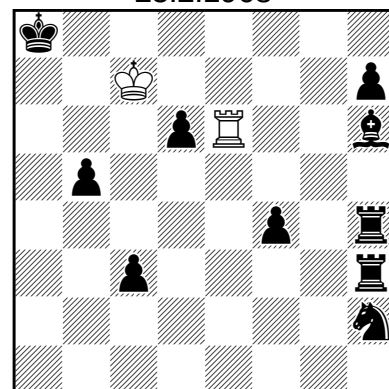
22 A, B, C, D #4 (2+6)

Východoslovenské noviny
37, 10.10.1970

23 #4 (2+6)

Smer
25.2.1968

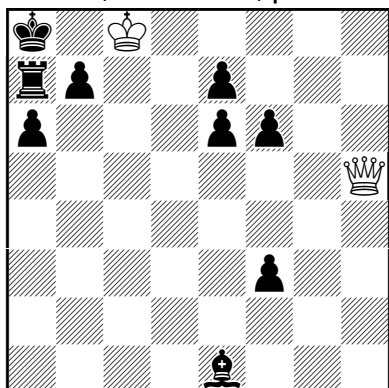

24 #5 (2+10)

V tretej minimálke **24** nejde zrazu 1. ♖b6? (s hrozbou 2. ♚e8#) pre obranu 1... ♚e3! Preto biely v riešení najprv odcloní čiernu vežu od poľa e3 a potom už bez problémov uskutoční svoj plán. Riešenie: **1. ♚e1!** (hrozí 2. ♚a1#) f3! 2. ♖b6! ♚e4 3. ♚:e4 ♙g5 4. ♚e8+ ♙d8+ 5. ♚:d8#, 3... ♙e3+ 4. ♚:e3 a 5. ♚e8#.

Pravda

2667, 10.9.1993, p.z.e.a.

25

#5 (2+9)

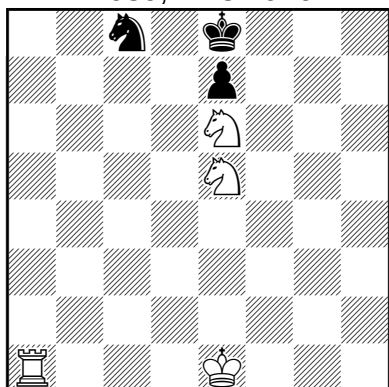
V poslednej päťťahovej minimálke **25** je realizovaná logická kombinácia „temperamentnej“ ♚. Tematický pokus 1. ♚e8? je neúčinný pre obranu 1... ♙g3! (1...b5 2. ♚c6+). Tento „prudký“, ale neúčinný útok si preto musíme najprv vhodne pripraviť. Malý prípravný plán 1. ♚h2! s hrozbou 2. ♚b8# a so zacylonením línie h2-b8 však pripraví vhodnú pôdu pre tento útok. Riešením je preto: **1. ♚h2!** e5 2. ♚h8! b5 3. ♚e8! hrozí 4. ♚c6+ ♚b7 5. ♚:b7#, 3... ♚c7+ 4. ♙:c7+ ♙a7 5. ♚b8#, 3... ♚d7 4. ♚:d7 a 5. ♚b7#, 1... ♙g3 2. ♚:g3 e5 3. ♚g8! b5 4. ♚d5+ ♚b7 5. ♚:b7#. „Vzhľadom na daný materiál nečakane obsažná päťťahka, v ktorej biela dáma vymetie 11 polí!“ (komentár pri uverejnení riešenia úlohy 1.10.1993)

2.2. Miniaturky

Nasleduje osem miniatúrok. V prvej z nich, v trojťahke **26**, nevyjdú prvé ťahy vežou. Pokusy ♚ s tempom zahrať 1. ♚a2, ♚a3, ♚a4, ♚b1? viaznu na 1... ♙b6!, 1. ♚d1? na 1... ♙d6! a 1. ♚a5? nejde pre 1... ♙a7! (1... ♙b6 2. ♚c5, 1... ♙d6 2. ♚a8+). Riešením je iba: **1.0-0-0!** (hrozí 2. ♚d8#), 1... ♙d6 2. ♚g1! a 3. ♚g8#. Rošáda je v tejto skladbe logickým vyústením pokusov vežou, keďže umožní pokračovanie po obrane 1... ♙d6. V skladbe **27** po peknom a dlhom úvodníku **1. ♙c2!** hrozí 2. ♚d1 3. ♙b2 a 4. ♙d3#. Hrozba nasleduje po ťahu čierneho pešiaka na g6, 1...g6 2. ♚d1! g5 3. ♙b2 g4 4. ♙d3#. Čierny sa však dokáže brániť aj snahou o samospatovanie! Po 1...g5 nasleduje 2. ♚a1! g4 3. ♙b1! ♙d1 4. ♙d3#. Indická téma. Jeden z mojich obľúbených „motívov“ z tohto obdobia je tentoraz vsadený do formy mnohoťahky so záverečným batériovým matom. Pôvodne bola úloha uverejnená s ♚ na h1. V tejto pozícii boli po úvodníku dve hrozby (2. ♚d1 a 2. ♙g2). Preto som skladbu opravil premiestnením ♚h1 na g1 (oprava bola uverejnená vo VN 6.5.1989).

Pravda

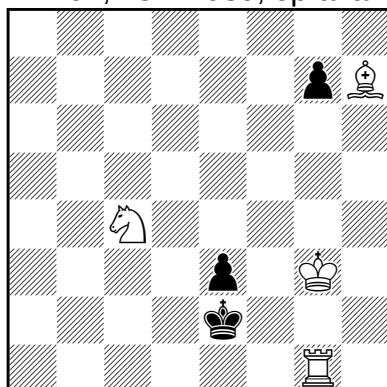
4089, 17.3.2016

26

#3 (4+3)

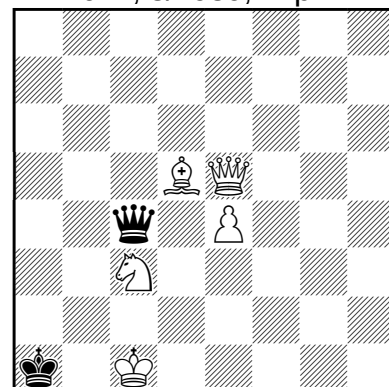
Východoslovenské noviny
1291, 13.1.1989, oprava

27

#4 (4+3)

Československý šach
7611, 8/1989, 2. p.z.

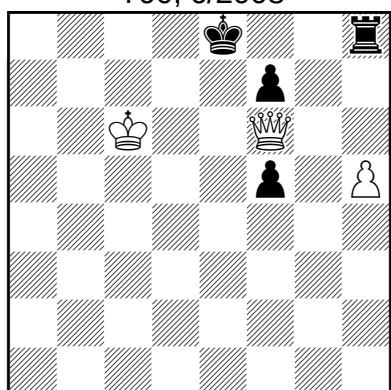

28

#4 (5+2)

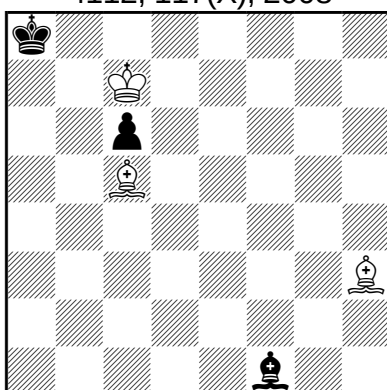
Tematické pokusy v **28** nedajú očakávaný výsledok. Nejde: 1. ♔c2? ♚b3+!, 1. ♚d4? ♚:d4!, 1. ♙c6? (hrozí 2. ♚a5+) ♚c5!, 1. ♙:c4? pat. Riešením je iba nádherný úvodný ťah s odchodom najsilnejšej bielej figúry až do rohu na h8 s návratom na pôvodné pole v druhom ťahu: **1. ♚h8!** s hrozbou 2. ♚a8+. Čierny sa bráni ťahom 1... ♚c8! a nejde branie ♚ pre pat! Biela ♚ sa okamžite vráti do stredu šachovnice ťahom 2. ♚d4 a hrozí šachovať na a-stĺpci (3. ♚a4+/3. ♚a7+). Proti tomu je už čierny bezmocný: 2. ♚d4! ♚c4 3. ♚a7+ ♚a2 4. ♚:a2#, 3... ♚a4 4. ♚:a4#, 3... ♚a6 4. ♚:a6#. Po druhej obrane čierneho 1... ♚c6! nasleduje 2. ♔c2! s hrozbou šachu v pravom dolnom rohu šachovnice (3. ♚h1+), po obrane 2... ♚h6 nasleduje však úder z ľavého horného rohu šachovnice 3. ♚a8+ ♚a6 4. ♚:a6# (2. ♚d4? ♚h6+!). Logická miniatúrka s geometrickými motívmi, keď ♚ „vymetie“ tri rohy šachovnice. Batéria ♚e5-♘c3 determinuje celú hru strájac pritom možné ťahy ♚, neprejaví sa však matujúcim úderom.

Sem šachmatných not
790, 6/2008

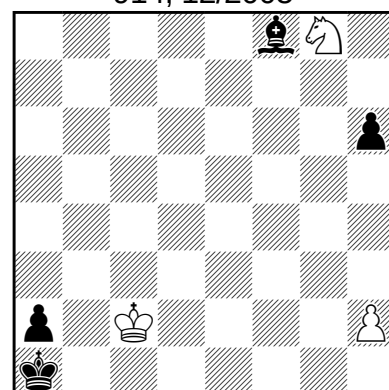
29 #4 (3+4)

Kudesnik
4112, 117(X), 2008

30 #4 (3+3)

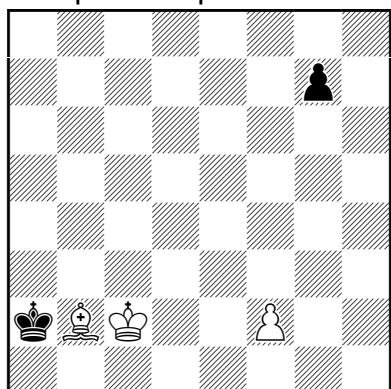
PAT A MAT
914, 12/2005

31 #6 (3+4)

V **29** nepomôže čiernemu ani ukrytie jeho kráľa s pomocou rošády, táto obrana vedie dokonca ku dvom modelovým matom. Riešenie: **1. ♔c7!** (hrozí 2. ♚d8#) ♙f8 2. ♚:h8+ ♙e7 3. ♚d8+ ♙e6 4. ♚d6#, 1...0-0 2.h6 ♚c8+ 3. ♔:c8 ♙h7 4. ♚g7#, 3... ♙f8 4. ♚d8#. V **30** nejde zrazu 1. ♙c8? pre 1... ♙a6! 2. ♙:a6? a je pat! V riešení biely vhodným manévrom strelcov tento ťah pripraví: **1. ♙d7!** ♙b5 (1... ♙g2 2. ♙c8! a 3. ♙b7#) 2. ♙b6! ♙a4 3. ♙c8! a 4. ♙b7#, 2...c5 3. ♙:b5 c4 4. ♙c6#, 2... ♙a6 3. ♙:c6+ ♙b7 4. ♙:b7#.

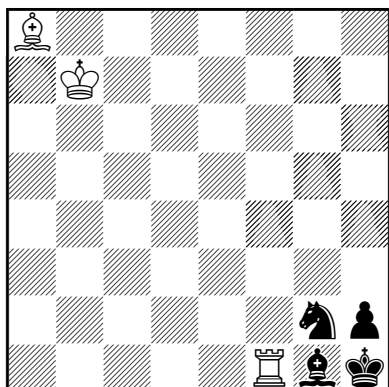
Sem šachmatných not
1711, 10/2009
špeciálna p. zmienka

32 pozri text #8 (3+2)

V logickej mnohoťažke **31** je predvedený vzájomný a obojstranne naplnený „zugzwang“. Riešenie: **1. ♘f6!** ♙c5! 2. ♘e4! ♙b4 3.h3! h5 4.h4! ♙a5 5. ♘c5! a 6. ♘b3#, 4... ♙f8 5. ♘d2! a 6. ♘b3#, 2... ♙e3 3.h3! h5 4.h4 a 5. ♘d2 alebo 5. ♘c3 (podľa 4. ťahu ♙e3) s ďalším 6. ♘b3#. Chybné 3.h4? by po 3...h5! postavilo do nevýhody z ťahu bieleho. Skladba **32** má dve pozície: **A.** diagram, **B.** f↔g (vymeniť stĺpce f a g, teda pešiaci budú na poliach g2 a f7: ♙g2 a ♙f7). V **A.** nejde 1. ♔c3? pre 1...g5! Riešením je: **1.f4!** g6 2. ♔c3! ♙b1 3. ♔b3 g5 4.f5 g4 5.f6 g3 6.f7 g2 7.f8♚! g1♚ 8. ♚f5#. Téma *excelsior*, spočívajúca v postupe pešiaka zo základného postavenia až po jeho premenu, spojená so získaním tempa v 2.-3. ťahu a prenesením povinnosti ťahať na čierneho. Riešením **B.** je: **1.g4!** f6 2. ♙c1! ♙a1 3. ♙a3 ♙a2 4. ♙b2 f5 5.g5 f4 6.g6 f3 7.g7 f2 8.g8♚, ♙#.

Sem šachmatnych not
2724, 2/2011

33

#9 (3+4)

V **33** biely kráľ najprv napochoduje na pole g3 (tzv. „schody“) a až potom nasleduje vytúžený mat strelcom. Riešenie: **1. ♖c6!** ♜h4 **2. ♔d6+** ♜g2 **3. ♔d5** ♜f4+ **4. ♔e5+** ♜g2 **5. ♔e4** ♜h4 **6. ♔f4+** ♜g2+ **7. ♔f3** ♜h4+ **9. ♔g3+** ♜f3 **9. ♔:f3#**, **8... ♜g2** **9. ♔:g2#**.

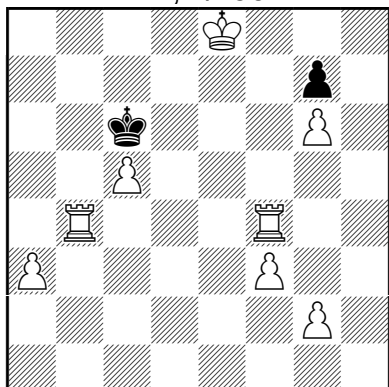
Geometrická téma spočívajúca v ťahoch ♔ v tvare pohybu po schodoch. Podobný námet je predvedený aj v mojej starej mereditke **66** z roku 1967.

2.3. Mereditky

2.3.1 Trojt'ahové mereditky

V prvej trojt'ahovej mereditke **34** nevychádzajú pokusy: **1. ♖fd4?** ♜:c5! (**1... ♖c7** **2. ♖d6!** ♜c8 **3. ♖c6#**), **1.g4?** ♜c7! (**1... ♖d5** **2. ♔d7** ♜:c5 **3. ♖f5#**), **1. ♔d8?** ♜d5! **2. ♖f5+** ♜e6! (**2... ♖c6** **3. ♖b6#**). Rozhodne až ťah vežou na e4 s tempom. Nič síce nehrozí, biely však čierneho zmatuje po každom ťahu čierneho kráľa. Riešenie: **1. ♖fe4!** tempo, **1... ♖c7** **2. ♖e6!** ♜c8 **3. ♖c6#**, **1... ♖d5** **2. ♔d7!** ♜:c5 **3. ♖e5#**, **1... ♖c5** **2. ♔d7!** ♜d5 **3. ♖b5#**. Korektnosť trojt'ážky **35** kontroloval počítačom I. Jarolín, a objavil v nej „vedľajšie riešenie“, ktoré je však na úrovni hlavného a dokonca ho pôsobivo dopĺňa. 1. riešenie: **1. ♔h7!** tempo, **1... ♖a2** **2. ♖g6!** a **3. ♖b1#** (razenie dráhy), **1... ♖a2** **2. ♔d2+** ♜:b2 **3. ♖c1#** (blokovanie poľa a2), **1... ♖a3** **2. ♔d2+** ♜:b2 **3. ♖b1#** (blokovanie poľa a3), **2. ♖g6?** b:a2! 2. riešenie: **1. ♔c2!** hrozí **2. ♔b3**, **1... b:c2** **2. ♔c2+** ♜:a2 **3. ♖b1#** (zámena obrany – ten istý mat, ale po inej obrane), **1... ♖a2** **2. ♔b3+** ♜:b3 **3. ♖g8#**, **2... ♖a1** **3. ♔c2#**. Ďalšie dva varianty ako v 1. riešení. Nečakaná efektná hra na h7, g6 a g8, pričom práve počítačom nájdený mat ♖g8 je modelový! Navyše ide o nesporne zaujímavý prínos výpočtovej techniky do kompozičného šachu, ako napísal v šachovej rubrike jej redaktor B. Formánek.

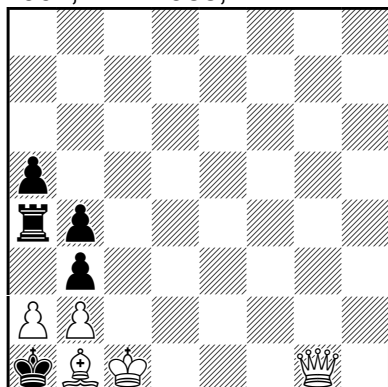
Československý šach
121, 7/1967

34

#3 (8+2)

Pravda
2061, 22.4.1988, zvláštne č.u.

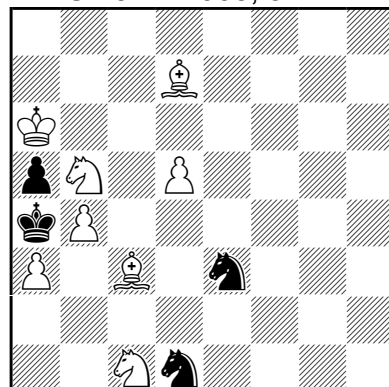

35

2 riešenia

#3 (5+5)

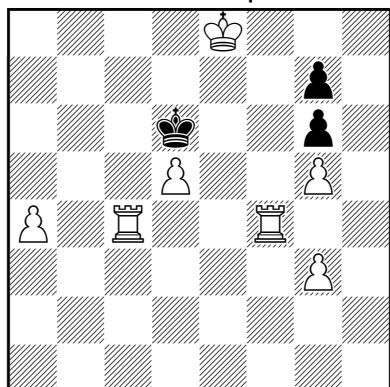
MT „E.Palkoska - 50“
C 15.12.2005, 3.č.u.

36

#3 (8+4)

Pravda 2008-2009
3687, 10.7.2008, p.zmienka

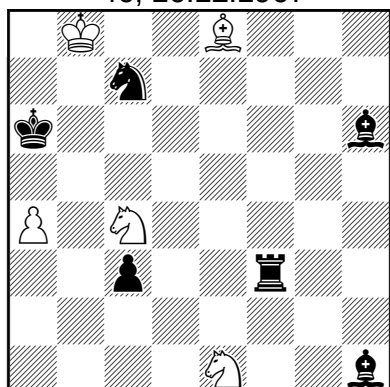
37

#3 (7+3)

V **36** nejde: 1. ♖d2? tempo, 1... ♜b2 2. ♘c3+ ♚:a3 3. ♘b1#, 1... ♜e3~ 2. ♘d6+ ♚:a3 3. ♘c4# (dva modelové maty), 1... a:b4 2. ♙:b4 ♜c3 3. ♘:c3#, ale 1... ♜d1~! Riešením je iba: **1. ♙a1!** tempo, 1... a:b4 2. ♘c3+ ♚:a3 3. ♘b1#, 1... ♜e3~ 2. ♘d4+ ♚:a3 3. ♘c2# (dva modelové maty), (1... ♜d1~ 2. ♙b2 a 3. ♘b5~#, 1... ♜c3 2. ♙b2 ♜:b5 3. ♙:b5#). Skladba **37** veľmi pripomína **34**, predsa je však iná. Prekrásny úvodník 1. ♖b4 nečakane dáva dve voľné polia čiernemu kráľovi. Vzniká tempová pozícia so štyrmi variantmi a s dvoma modelovými matmi. Riešenie: **1. ♖b4!** tempo, 1... ♚c7 2. ♙e7! ♚c8 3. ♖fc4#, 1... ♚c5 (♙e5) 2. ♙d7! ♚:d5 3. ♖b5#, 1... ♚:d5 2. ♙d7! ♚c5 (♙e5) 3. ♖b5#.

2.3.2 Štvort'ahové mereditky

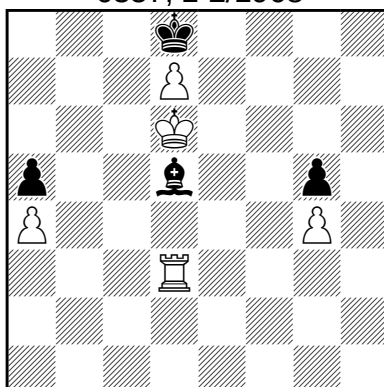
Východoslovenské noviny
46, 16.12.1967

38

#4 (5+6)

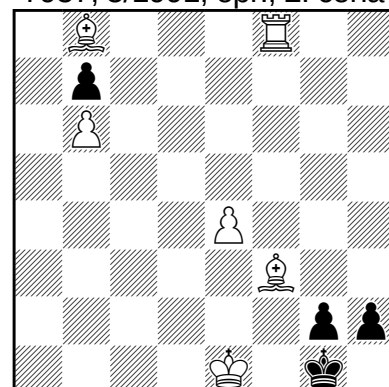
Probleemblad
6357, 1-2/1968

39

#4 (5+4)

Československý šach
7957, 5/1991, opr., 2. cena

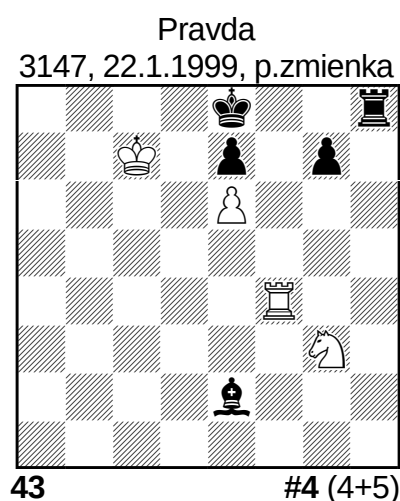
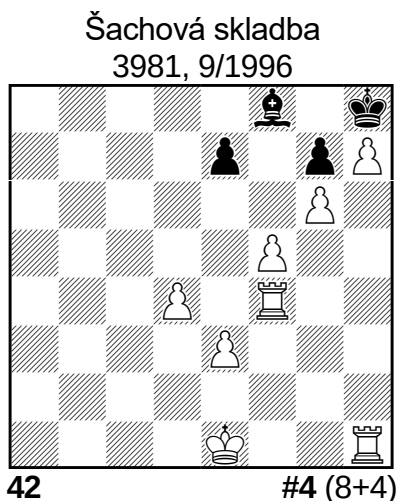
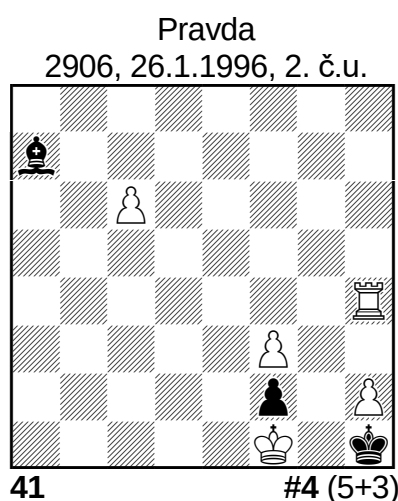

40

#4 (6+4)

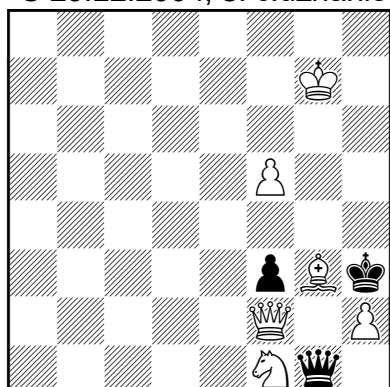
Neúčinný je v **38** pokus 1. ♙d7? s hrozbou 2. ♙c8# pre okamžitý šach čiernou vežou na f8 (1... ♜f8+!). V riešení preto biely najprv vynúti zablokovanie poľa f8 čiernym strelcom a až potom nasleduje pôvodný plán. Riešenie: 1. ♘c2! ♙f8 2. ♙d7! ♜~ 3. ♙c8+ ♙b7 4. ♙:b7#. Skladba **39** sa umiestnila na vysokom **6. mieste v 7. prebore ČSSR v rokoch 1966-1968** v oddelení III. Mnohoťažky. Nejde 1. ♖c3? ♙c4 2. ♖c2 ♙a6 3. ♖f2!, 1... ♙b7 2. ♖h3, ale 1... ♙c6! Riešením je úder vežou z druhej strany: **1. ♖h3!** ♙g8 2. ♖h2! ♙h7! 3. ♖b2! a 4. ♖b8#. Rozhodca vo svojom posudku napísal: „Vôbec nie je isté, či originalita vydrží. Je to však dobrý problém (1. ♖h3 ♙g8 2. ♖h2!!), hoci táto symetrická pozícia existuje vo viacerých variáciách a s tým istým materiálom.“ Jednou zo známych dvojťažkových tém je téma Banného (viď napríklad **5**). Je to vlastne mechanizmus premeny funkcie ťahov spájajúci tri fázy šachovej úlohy nasledujúcim spôsobom. Nemeniace sa ideové ťahy čierneho **a** a **b** v dvoch fázach sú vyvrátením hrozby po tematických úvodných ťahoch **A** a **B**, tj. 1.A? hrozí 2.x, ale 1...a!, 1.B? hrozí 2.x, ale 1...b! V tretej fáze vytvárajú ťahy čierneho **a**, **b** varianty s úvodnými ťahmi **A**, **B** z pokusov v obrátenom poradí podľa schémy: 1...a 2.B#, 1...b 2.A#. Hľa, zrazu aj v štvort'ážke **40** nachádzame túto tému v elegantnom spracovaní na fóne prípravných plánov a hlavného plánu, ktoré sú okorenené premenami čierneho pešiaka na slabšie kamene. Nejde: 1. ♖d8? **A**

h1♘! a 2.♖e2 ♘f2!, 1.♞c8? B h1♞! b 2.♖e2 ♞h6! Riešenie: 1.♖e2! h1♘ a 2.♞c8! B ♘f2 3.♞c1+ ♘d1 4.♞:d1#, 2...♘g3+ 3.♙:g3 ♞h1 4.♞c1#, 1...h1♞ b 2.♞d8! A ♞h4 3.♞d1+ ♞e1+ 4.♞:e1#. Nakoniec je tu premena na ♙, po ktorej nasleduje „dočasné“ vypustenie ♞g1 z 1.radu a prekvapujúci mat ♙ na h2: 1...h1♙! 2.♞f4! ♞h2 3.♞h4+ ♞g1 4.♙h2#. Táto úloha je opravou skladby č.7393, uverejnenej pôvodne v Čs. šachu 6/1988, ktorej prvá nekorektná oprava bola uverejnená v Čs.šachu 5/1989. Nečakaná premena pešiaka na strelca s cieľom zabrániť patu je predvedená v **41**. Riešenie: 1.c7! hrozí 2.c8♞! 3.♞h3! a 4.♞g2#. Po 1...♙b8! už nevychádza 2.c8♞? pre 2...♙:h2! 3.♞h3? pat. Preto sa pešiak premení na strelca 2.c8♙! s hrozbou 3.f4 a 4.♙b7#. Teraz už obrana 2...♙:h2 nestačí, lebo po 3.♙h3! už nie je pat, 3...♙~ 4.♙g2# (2...♙f4 3.♙b7 ♙~ 4.f4#). Pekná štvorťahová miniatúra s pekným úvodníkom. Pôvodne úloha získala ocenenie v Moskovskom turnaji (1988) v pozícii bez ♘f2, neskôr sa však ukázalo, že bola neriešiteľná po 1...♙g1! Oprava bola uverejnená v Pravde. Skladba bola reprodukováaná aj v rubrike Úspechy našich skladateľov v Čs. šachu 11/1989 (str.176, ú.č.7669). Pokusy o útok ťahmi kráľa, veže a pešiaka nevedú k úspechu v **42**. Nejde: 1.♖e2?, 1.♖f2?, 1.♞hf1? pre 1...e5(e6)!, ani 1.d5? e5! 2.♞c4 e4! Rozhodne nečakane biela rošáda v 1. ťahu a trpezlivé čakanie bieleho na pohyb čierneho pešiaka e7 dopredu s následným uvoľnením línie pre bielu vežu na f4. Riešenie: **1.0-0!** hrozí 2.♞a1, ♞b1, ♞c1 3.♞a8, ♞b8, ♞c8 a 4.♞:f8#. 1...e5(e6) 2.f:e6 e.p. ♙f8~ 3.♞f8+ ♙:f8 4.♞:f8#. Vo štvorťahke **43** je predstavený sympatický boj s rošádou čierneho. Pokus o rýchly mat 1.♞d4? viazne na 1...0-0!, biely musí preto najprv uskutočniť prípravný plán. Riešenie: **1.♘f5!** s hrozbou 2.♘:g7#, 1...♙f8 2.♘h6+ ♙e8 3.♞d4 g:h6 4.♞d8#, 1...0-0 2.♘:e7+ ♙h7 3.♞h4+ ♙h5 4.♞:h5#.

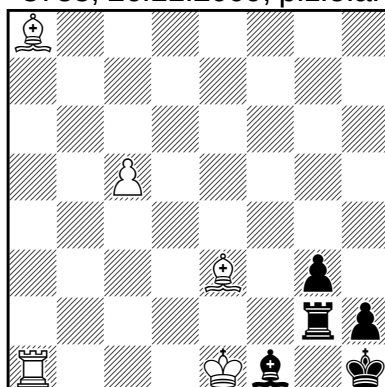
V skladbe **44** zaujme najmä bohatá diferencovaná hra čiernej dámy a pestrosť matov. Zdanlivá hra: 1...♙g4 2.♘e3+ ♙g5 3.h4+ ♙h5 4.♞:f3#, 2...♙h5 3.♞:f3+ ♙g5 4.h4#, ♞g4#, 2...♙h3 3.♞:g1 a 4.♞f1#. Riešenie: **1.♞:f3!** tempo, 1...♞a7+ 2.♙c7+ ♙h4 3.♞f4+ ♙h5, ♙h3 4.♘g3#, ♞g3#, 1...♞d4+ 2.♙e5+ ♙h4 3.♙:d4 ♙g5 4.♙f6#, 1...♞e3 2.♞h5+ ♙g2 3.♘:e3+ ♙g1 (♙h1) 4.♞d1#, 1...♞:f1 2.♞:f1+ ♙g4 3.♙f6 ♙h5 4.♞h3#, 1...♞h1 2.♞h5+ ♙g2 3.♘e3+ ♙g1 4.♞d1#. V úvodníku síce ♞ berie voľné pole g4 čiernemu ♙, na druhej strane však umožňuje dvakrát šachovať čiernou ♞ bieleho ♙ na g7. Podľa rozhodcu je kladom aj predúvodníkový variant, nedostatkom „silný úvodník“ s bráním voľného poľa. Pri uverejnení úlohy **45** bol v rubrike komentár: „Prezradíme úvodník 1.♙d4, ale spýtame sa riešiteľov, prečo biely musel zahrať práve tento ťah.“ Pokusy 1.♙b7/♙c6/♙d5/♙e4/♙f3? nevychádzajú pre 1...♙e2! K cieľu vedie len **1.♙d4!** tempo 1...♙f1~ 2.0-0-0+ ♙f1 3.♞:f1#, 1...♙e2! 2.♙d2+! ♙d1+ 3.♙e3! (práve preto strelec opustil v úvodníku pole e3) ♙g1 4.♞:d1#, 2...♙f1+ 3.♙f2! g:f2 4.♞:f1#. Jemná kombinácia s rošádou, predĺženou obranou strelca f1 (1...♙e2) a skrytým odôvodnením úvodníka.

JT „Š.Sovík - 60“
C 29.12.2004, 3. č.uznanie

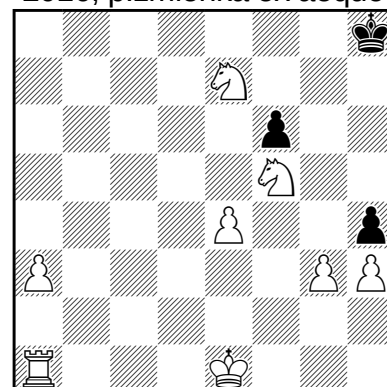
44 #4 (6+3)

Pravda
3755, 26.11.2009, p.z.e.a.

45 #4 (5+5)

Moskovskij konkurs
2016, p.zmienka ex aequo

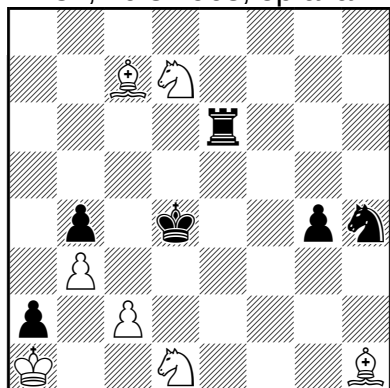

46 #4 (8+3)

Výber správneho kráľovského úvodníka je predvedený v skladbe 46. Prekvapujúco nejde: 1.0-0-0? pre 1...h:g3! 2. ♖f1 g2 3. ♖f4 g1 ♔+!, ani 1. ♖c1, ♖d1, ♖b1? pre 1...h:g3! 2. ♖c6, ♖d6, ♖b6 g2 3. ♖:f6 g1 ♔+! Riešením je iba: 1. ♔d2! h:g3 2. ♖f1 g2 3. ♖f4 g1 ♔, ♜ 4. ♖h4#. Čuduj sa svete, pekný úvodník je nakoniec iba zvodnosťou a úlohu rieši banálny vstupný ťah s modelovým matom vo finále.

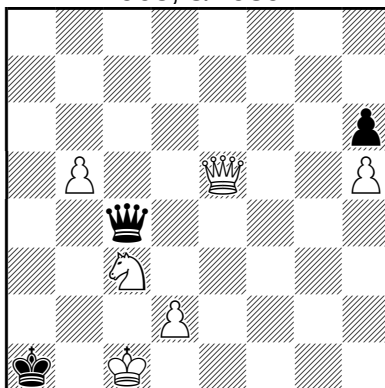
2.3.3 Päť- až sedemťahové mereditky

Východoslovenské noviny
32, 10.8.1968, oprava

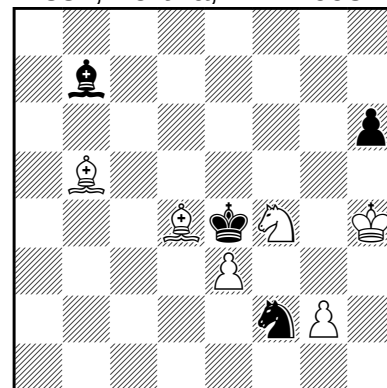
47 #5 (7+6)

Schach
905, 3/1989

48 #5 (6+3)

„Politika Meredith Tourney“
881, Politika, 27.7.1998

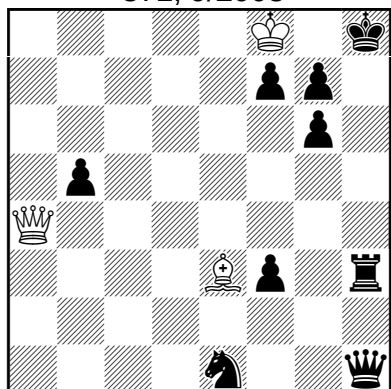

49 #5 (6+4)

V päťťažke 47 nejde: 1. ♔a8? ♜g6! (♜f3!) 2. ♔b8 ♜a6!, 1. ♔b8? ♜e4! (♜f3!). Riešením je iba: 1. ♔b7! ♜g6 2. ♔b8! ♜a6 3. ♔h2! ♜e6 (♜f6) 4. ♔g1+ ♜e3 (♜f2) 5. ♔:e3# (♔:f2#), 1... ♜f3 2. ♔b8! ♜a6 3. ♔g3! ♜e6 4. ♔f2+ ♜e3 5. ♔:e3#. Diagram 48 je veľmi podobný 28. Tematické pokusy 1. ♔d4? ♔:d4! a 1. ♔f6? ♔f1+! skladbu neriešia. Najprv treba ♔ odlákať až na posledný rad. Ako? Problém rozlúskne iba nečakaný odchod ♔ až do rohu šachovnice 1. ♔h8! Po 1... ♔g8 nejde zrazu 2. ♔d4? pre 2... ♔g1+!, ani 2. ♔e5? ♔g5! Najprv ide 2. ♔f6! (s hrozbou 3. ♔a6+) a až po 2... ♔e6 nasleduje pôvodne plánované 3. ♔d4! ♔c4 4. ♔a7+ ♔a4 5. ♔:a4#, 2... ♔g6 3. h:g6 a 4. ♔a6#. Šachovanie ♔ nepomôže, po 2... ♔g1+ ide 3. ♔d1+ ♔d4 4. ♔:d4+. Zaujímavý duel strelcov v úzkom priestore je predvedený v 49. Nejde 1. ♔c4? ♔c6!, ani 1. ♔e2? s hrozbou 2. ♔f3+ ♔f5 3. ♔h5 a 4. ♔g6# pre 1... ♔c8!, 1... ♔d5 2. ♔f3+ ♔f5 3. ♔h5! ♔f7 4. ♔:f7 a 5. ♔g6#, analogicky aj po 1... ♔c6 2. ♔f3+ ♔f5 3. ♔h5! ♔e8 4. ♔:e8 a 5. ♔g6#. Neúspešné sú aj tematické pokusy: 1. ♔c6+? ♔:c6! a 1. ♔a4? ♜d3! Rozhodne

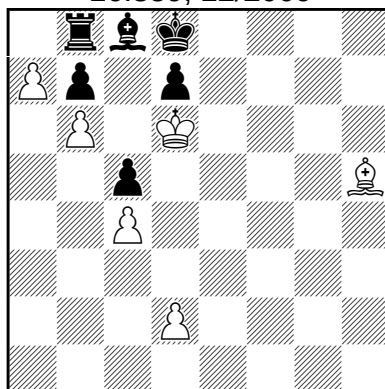
nečakaný „dribling“ bieleho strelca po diagonále a4-e8. Riešenie: 1. ♖e8! ♜c8 2. ♖a4 ♜a6 (2... ♜d3 3. ♖c6+ ♜f5 4.g4#) 3. ♖c6+ ♜f5 4. ♖e8! a 5. ♖g6#. Zamurovanie čiernej figúry (♜) s logickým nábojom zakončené modelovým matom je predstavené v mereditke 50. Nejde zrazu 1. ♜a8? f2!, ani 1. ♜d4? ♜h7!

PAT A MAT
871, 9/2008

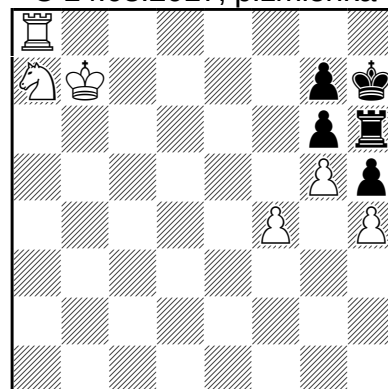
50 #5 (3+9)

Schach
16.859, 12/2009

51 #5 (6+6)

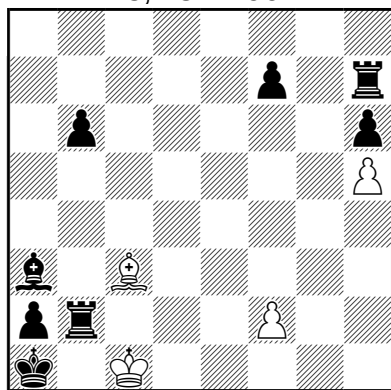
MT „V.Želtonožko - 75“
C 14.08.2017, p.zmienka

52 #6 (6+5)

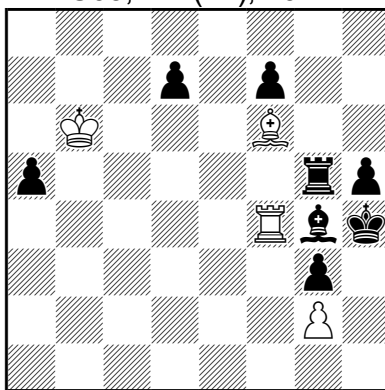
V riešení biely najprv vynúti odlákavanie ♜h1 z diagonály h1-a8 a až po 1. ♜a1! (hrozí 2. ♜:g7#) ♜h7 2. ♖h6 (opäť hrozí úder na g7) ♜:h6 nasleduje pôvodne plánované 3. ♜a8! tentokrát už s neúčinnou obranou 3... ♜f4, po ktorej nasleduje rýchly mat 4. ♜e7+ ♜b8 5. ♜:b8#. Hlavný plán v 51 je 1.a:b8♜? To je predsa pat! V riešení plán vyjde až po rozpatovaní čierneho: 1.d4! ♜a8 2.d:c5 ♜:a7 3.b:a7 b6 4.a8♜ b:c5 5. ♜a5#, 2... ♜b8 3.c6! d:c6 4.a:b8♜! c5 5. ♜c7#. Biele batérie ♜-♜ a ♜-♜ v 52 fungujú ako hodinky. Riešenie: 1. ♜c8! ♜g8 2. ♜d7+ ♜h7 3. ♜c8! ♜g8 4. ♜e7+ ♜h7 5. ♜g8! ♜h8 6. ♜f6#, 4... ♜f7 5. ♜c6 a 6. ♜e5#.

Východoslovenské noviny
15, 23.4.1967

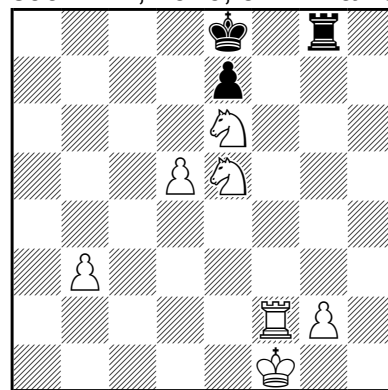
53 #7 (4+8)

Problemist Ukrainy
C63, №1(27), 2011

54 #7 (4+8)

JT „V.Kirillov - 65“
odd.7-N#, 2016, 3.č.uznanie

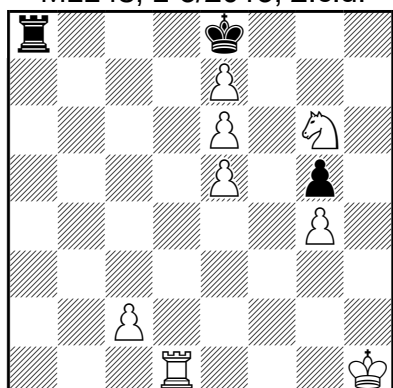

55 #7 (7+3)

V sedemťážke 53 biely musí opatrne postupovať pešiakom f2. Riešenie: 1. ♖f6! b5 2.f3! b4 3.f4 b3 4.f5 ♜g7 (♜h8) 5. ♖:g7 (♖:h8) f6 6. ♖:f6 ♖a3~ 7. ♖:b2#. V 54 zaujme pochod bieleho kráľa až na f4, po ktorom nasleduje mat strelcom na g5: 1. ♜a4! d6 2. ♜c6 d5 3. ♜c5! d4+ 4. ♜:d4! ♖d7 5. ♜e3+ ♖:a4 6. ♜f4 a 7. ♖:g5#. V 55 biely kráľ obratne uniká od čiernej veže a pritom pripravuje záverečný úder. Tematický pokus. 1. ♜e2? ♜:g2! Riešenie: 1. ♜e1! (hrozí 2. ♜a2/♜c2 a 3. ♜a8#/♜c8#) ♜h8 2. ♜d2 ♜g8 3. ♜c1 ♜h8 4. ♜b2 ♜g8 5. ♜a3! ♜h8 6. ♜c2 a 7. ♜c8#.

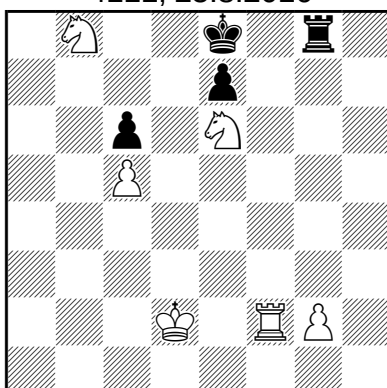
2.3.4 Viac ako osemťahové mereditky

StrateGems, SG61
M1143, 1-3/2013, 2.č.u.

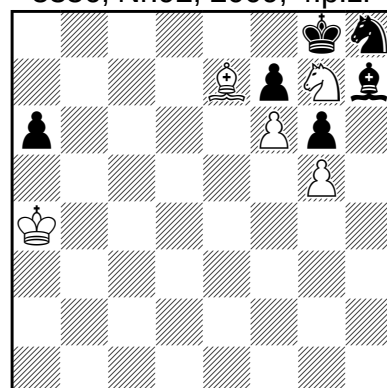
56 #8 (8+3)

Pravda
4111, 25.8.2016

57 #8 (6+4)

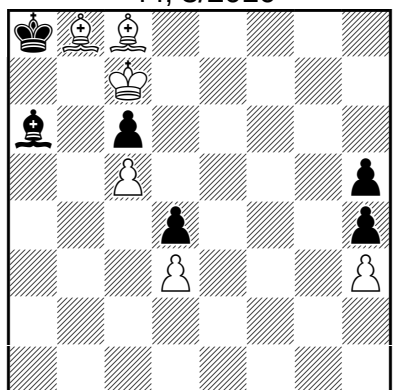
Šachmatnaja kompozicija
5356, Nr.92, 2009, 4.p.z.

58 #9 (5+6)

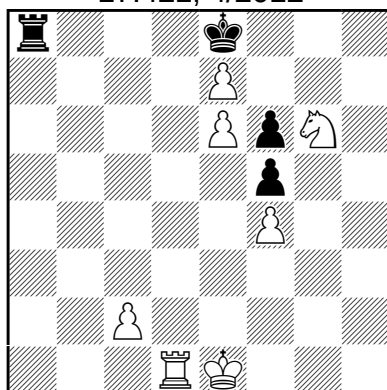
Zaujímavý systematický manéver bieleho kráľa a pešiaka s cieľom ukryť kráľa pred napadnutím zo strany čiernej veže je predvedený v **56**. Nejde: 1. ♖f1? s hrozbou 2. ♖f8# pre 1... ♜a1! Riešenie: 1. ♔g2! ♜c8 (Ak by teraz chcel biely pokračovať v útoku ťahmi ♖, napríklad 2. ♖h1, nevyjde to pre obranu 2... ♜:c2+. Biely ♔ sa musí najprv dostať na f5, kde sa vyhne šachom ♜ a až potom nasleduje prevod ♖d1 na h-stĺpec.) 2.c3! ♜a8 3. ♔f3! ♜c8 4.c4! ♜b8 5. ♔e4! ♜c8 6. ♔f5! ♜a8 7. ♖h1! a 8. ♖h8#. Podobne aj v **57** sympatické putovanie bieleho kráľa s čiastočnou pomocou pešiaka je založené na znemožnení obrany čiernou vežou, ktorá by viedla k patu alebo večnému šachu (tzv. besná veža). Riešenie: 1.g3! ♜h8 2. ♔c3 ♜g8 3.g4! ♜h8 4. ♔b4 ♜g8 5. ♔a5! ♜h8 6. ♔b6 ♜g8 7. ♔c7 ♜h8 8. ♖g7#. V **58** biely najprv realizuje predbežný plán, oslobodzujúci bieleho kráľa od blokády pešiaka: 1. ♔a3! a5 2. ♔b5! a4 3. ♔c5! ♔f8 4. ♔d6! ♔g8. Až tu do hry vstupuje jazdec 5. ♖e8! ♔f8 6. ♔d7+! ♔g8 7. ♖d6! ♔f8 8. ♖f5+ ♔g8 9. ♖h6#. Dvakrát hrá postupne za sebou biela batéria ♔-♔ a ♔-♖. Podľa rozhodcu je technicky všetko vykonané práve dosť úspešne. Úloha bola predstavená v rubrike Obrázky z výstavy v Pate a mate (76, 9/2011, str.224-225, ú.č.743).

PAT A MAT
44, 3/2010

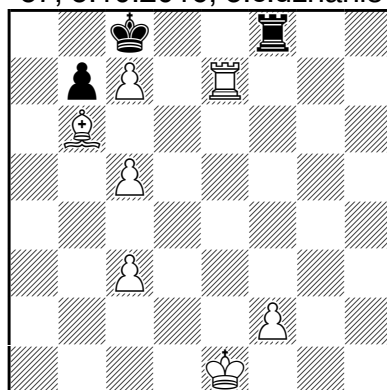
59 #9 (6+6)

Schach
17.421, 4/2012

60 #9 (7+4)

TT - 170, SuperProblem
57, 5.10.2016, 3.č.uznanie

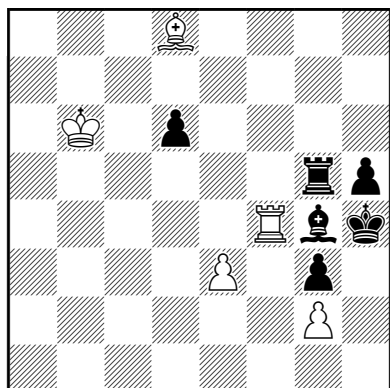

61 #9 (7+3)

Netradičný duel strelcov o tempo vidíme v mereditke **59**. Nejde zrazu 1. ♔a6, pretože je pat! Biely najprv vynúti zobratie ♔d3 a až po 7. ťahu vzniká diagramová pozícia, ale s uvoľneným pešiakom d4. Riešenie: 1. ♔d7! hrozí 2. ♔c6+ ♔b7 3. ♔b7#, 1... ♔b5 2. ♔f5 ♔a6 3. Se4 ♔b5 4. ♔g6! ♔d3 5. ♔e8 ♔b5 6. ♔d7 d3 7. ♔c8! ♔a6 8. ♔a6 d2 9. ♔b7#. Obojstranné návraty

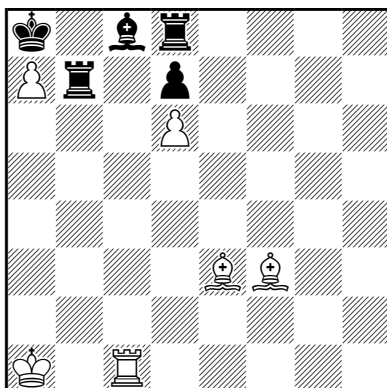
figúr dotvárajú jemnú hru. ♖ prejde po uzavretej dráhe d7-f5-g6-e8, až sa nakoniec vráti na východiskové pole c8. V **60** sa biely ♖e1 s pomocou ♗c2 najprv skryje až na g7, potom už nasleduje útok ♜d1 s matom na h8. Riešenie: 1. ♖f2! ♜c8 2. c3! ♜a8 3. ♖g3! ♜c8 4. ♖h4 5. ♖h5 6. ♖h6 7. ♖g7 8. ♜h1 a 9. ♜h8#. Hlavný plán v **61** je excelsior bieleho ♗f2. Nejde však zrazu 1.f4? pre 1... ♜h8/♜g8! Preto najprv biely ukryje svojho kráľa a až potom postupuje ♗ k poľu premeny. Riešenie: 1. ♖d1! ♜h8 2. ♖c2 ♜g8 3. ♖b3! ♜f8 4.f4! ♜g8 5.f5 ♜f8 6.f6 ♜g8 7.f7 ♜f8 8. ♜e8+ ♜:e8 9.f:e8 ♜#, 8... ♖d7 9.c8 ♜#. Jednoduchý, ale presne realizovaný plán.

The Problemist
C10884, 3/2011

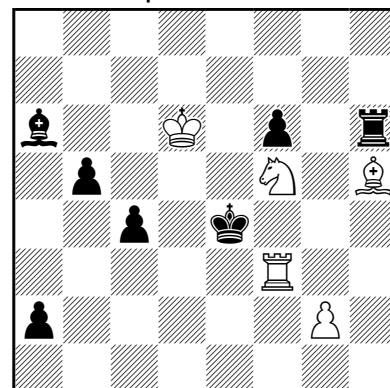
62 #10 (5+6)

The Problemist
C11079, 11/2012

63 #10 (6+5)

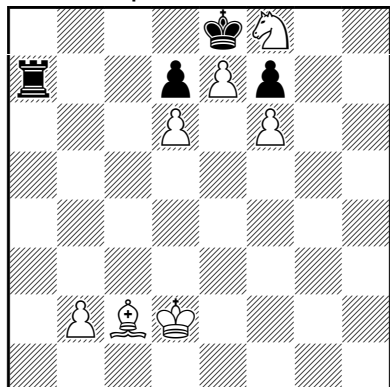
JT „Földeák - 70“
1987, p. zmienka e.a.

64 #11 (5+7)

Pochodujúci ♖ vyhýbajúci sa svetlým poliam v **62** využíva ako ochranný štít ♗. Riešenie: 1. ♜b4! d5 2. ♖c5 d4+ 3. ♖:d4 ♗f5 4. ♖c3+! ♗g4 5.e4 ♗e6 6.e5+ ♗g4 7. ♖d4! ♗f5 8. ♖e3+ ♗g4 9. ♖f4 a 10. ♗g5#. Elegantné manévrovanie ♖b6 s pomocou ♗e3 po nádhernom úvodníku, keď ♜f4 zdánlivo odchádza z bojiska. Pochod ♖a1 s pomocou bielych strelcov až na a6 je v **63** realizovaný presne a opatrne tak, aby ♜d8 nemohla pri tom šachovať ♖. Riešenie: 1. ♖a2! ♜e8 2. ♗e4! ♜f8 3. ♖a3 ♜e8 4. ♗d4! ♜f8 5. ♖a4 ♜e8 6. ♗d5! ♜f8 7. ♖a5 ♜e8 8. ♖a6 ♜f8 9. ♜:c8+ ♜:c8 10. ♗:b7#, 3... ♜g8 4. ♖a4 ♜h8 5. ♗d4 6. ♗d5 ♜f8 atď., 1... ♜h8 2. ♖a3 ♜e8 3. ♗e4 ♜h8 4. ♖a4 ♜e8 5. ♗d4 ♜h8 6. ♗d5 atď. V **64** nevychádza 1. ♗e8 s ďalším pokračovaním ako v riešení 10. ♗a4 s hrozbou 11. ♗c2# pre 10... a1♗! Riešenie: 1. ♗f7! ♗b7 2. ♗g3+ ♖d4 3. ♗e2+ ♖e4 4. ♗c3+ ♖d4 5. ♗:b5+ ♖e4 6. ♗c3+ ♖d4 7. ♗e2+ ♖e4 8. ♗g3+ ♖d4 9. ♗f5+ ♖e4 10. ♗:c4! hrozí 11. ♗d3#, 10... ♗a6 11. ♗d5#.

FIDE Olympic Tourney
2012, 4. pochvalná zmienka

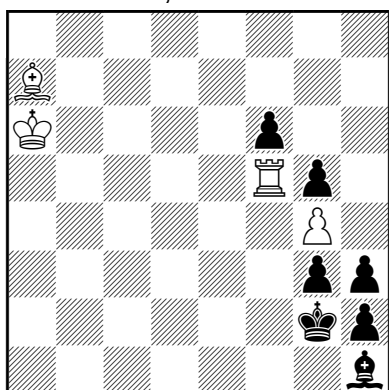
65 #11 (7+4)

3. ♖e3! ♜b7 4.b4! ♜a7 5. ♖f4! ♜b7 6.b5! (6. ♖g5? ♜b5!) ♜a7 7. ♖g5! ♜b7 8. ♖h6 ♜a7

Jednoznačný pochod bieleho jazdca k vyčisteniu poľa b5 od ♗, čo sa nakoniec využije na zrušenie krytia c4 a nie na otvorenie cesty na a4. Veľmi dobrá logická úloha, ktorá sa zúčastnila na jubilejnom skladateľskom turnaji k výročiu známeho maďarského skladateľa Földeáka, kde boli predpísané skladby s desiatimi a vyšším počtom ťahov. Výsledok súťaže bol uverejnený v Sakkélet, 8/1989 a skladba bola predstavená aj v rubrike Úspechy našich skladateľov v Československom šachu (8021, 10/1991). Úlohová variácia známeho štúdiového systematického pohybu kráľa a pešiaka, ktorý kráľa kryje pred útokom čiernej veže je predvedená v **65**. ♖ sa musí dostať na g7, ale nesmie pritom umožniť šach ♜. Skrýva sa preto za vlastného ♗b2 a odsudzuje ♜a7 iba k pohybu po poliach b7 a a7, odkiaľ musí kryť hrozbu ♗:d7#. Riešenie: 1. ♗f5! ♜b7 2.b3! ♜a7 3. ♖e3! ♜b7 4.b4! ♜a7 5. ♖f4! ♜b7 6.b5! (6. ♖g5? ♜b5!) ♜a7 7. ♖g5! ♜b7 8. ♖h6 ♜a7

9. ♖g7 ♜b7 10. ♗g6! hrozí 11. ♗:f7#, 10...f:g6 11.f7#. Skladba bola podrobne komentovaná v Pate a mate: „Čierny kráľ je na diagrame zadenbený a po prvom ťahu bieleho 1. ♗f5! sa ukazuje, že aj čierna veža je prišpendlená k obrane poľa d7. Vďaka tomu má čierny len jeden ťah, ktorý nevedie k rýchlemu matu 1... ♜b7. Čo teraz biely? Ukazuje sa, že nemôže len tak vyraziť vpred kráľom, lebo čierna veža by ľahko mohla „zbesniť“. Tento expresívny výraz označuje figúru, ktorá môže beztriestne šachovať kráľa, aj keď by ju bolo možné brať, lebo takéto branie by znamenalo pat. Ostáva teda len pohyb pešiakom 2.b3! (nie 2.b4? kvôli 2... ♜a7! a čierna veža zbesnie). Čierny môže len 2... ♜a7 a teraz sa ukazuje možnosť pohybu kráľom 3. ♗e3. Ďalej to ide systematicky takto 3... ♜b7 4.b4 ♜a7 5. ♖f4 ♜b7 6.b5 ♜a7 7. ♖g5 ♜b7 8. ♖h6 ♜a7 9. ♖g7 ♜b7 a teraz nasleduje pointa 10. ♗g6! s hrozbou 11. ♗:f7#, proti čomu má čierny len neúčinnú obranu 10...f:g6 s nasledovným 11.f7#.“

Československý šach
40, 3/1967

66

#12 (4+7)

Navyše autor komentára na záver píše: „Ja dodávam, že ide o zrozumiteľnú skladbu, v ktorej neprebíha nejaký komplikovaný boj, ale zase dáva aj menej zdatnému priaznivcovi možnosť vychutnať si mnohoťažku s nejakou myšlienkou z diagramu.“ Úloha bola uverejnená aj v OZV v Pate a mate (83, 03/2013, str.12, ú.č.30).

Postupný pochod bieleho kráľa v 66 po schodoch až k poľu e3 pripraví pôdu k záverečnému úderu vežou. Riešenie: 1. ♖b6! ♖g1 2. ♖b5+ ♖g2 3. ♖c5 ♖g1 4. ♖c4+ ♖g2 5. ♖d4 ♖g1 6. ♖d3+ ♖g2 7. ♖e3 ♖g1 8. ♖e2+ ♖g2 9. ♖f3! f5 10.g:f5 g4 11. ♖e3 ♖g1 12. ♖:g3#. Starý štúdiový námet.

Z medzinárodnej šachovej riešiteľskej súťaže v Košiciach, 27.1.2015.
Zľava stoja: Mihálčo, Kasár, Holubec, Medveď, Vokál (Foto: Holubec)